

Arbetsmarknadsutskottets betänkande**1977/78: 40****med anledning av propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet jämte motioner**

I betänkandet behandlas propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet och fem med anledning av propositionen väckta motioner. I anslutning härtil tar utskottet upp åtta under allmänna motionstiden i år väckta motioner om ungdomsarbetslöshet m. m. Yttrande över propositionen och med anledning av denna väckta motioner har inhämtats från utbildningsutskottet. Yttrandet fogas till detta betänkande som bilaga.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen skall antaga de förslag som statsråden Wirtén och Mogård har lagt fram. Förslagen läggs fram i två bilagor till propositionen.

I bilaga 1 till propositionen (föredragande: statsrådet Wirtén) föreslås att riksdagen skall godkänna av föredraganden förordade åtgärder för att motverka arbetslöshet bland ungdomar.

I propositionens bilaga 2 (föredragande: statsrådet Mogård) föreslås att riksdagen skall godkänna de av föredraganden förordade åtgärderna inom skolans område mot ungdomsarbetslöshet.

Motionerna

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1977/78: 278 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar sin anslutning till principen att lika lön för lika arbete oavsett ålder bör gälla på arbetsmarknaden som helhet samt hos regeringen hemställer att denna princip genomförs på det statliga och kommunala avtalsområdet.

1977/78: 838 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen ansluter sig till det i motionen framlagda programmet för kampen mot ungdomsarbetslösheten och ger denna sin mening regeringen till känna.

1977/78: 839 av Anna Wohlin-Andersson (c) och Karl-Anders Petersson (c)

I motionen yrkas att riksdagen ger regeringen till känna att frånvaron av organisationstillhörighet inte skall utgöra något hinder för att utnyttja stödformer såsom "ungdomstian" för att ge beredskapsarbete åt ungdomar inom jordbruk och fiske.

1977/78: 1339 av Sune Johansson m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om en översyn av reglerna för beredskapsarbete för ungdom.

1977/78: 1655 av Erik Hovhammar m. fl. (m)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att AMS vid sin verksamhet i syfte att skapa sysselsättning och utbildning för ungdomar beaktar vad i motionen anförts.

1977/78: 1661 av Johan Olsson (c)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av utgående ekonomiska villkor för ungdom i utbildning och praktik.

1977/78: 1666 av Marianne Stålberg m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att ungdomsarbetslöshetsdelegationen skall ägna särskild uppmärksamhet åt 16—18-åringar inom glesbygdskommuner, i syfte att underlätta deras möjligheter på arbetsmarknaden.

1977/78: 1669 av Lars-Ingvar Sörenson (s) och Olle Göransson (s)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar som statens målsättning för sin personalpolitik

2. att statliga företag genom regeringens budgetpolitik ges ekonomiska möjligheter att genomföra sina relativa åtaganden att ställa praktikant- och utbildningsplatser till förfogande för att motverka den ökande ungdomsarbetslösheten.

Motionen behandlas beträffande yrkandena 1 och 3 av utskottet i betänkandet AU 1977/78: 29.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1977/78: 1894 av Frida Berglund m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen i anslutning till behandlingen av propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten beslutar att införa allmän platsanmälan i Norrbottens län fr. o. m. den 1 juli 1978.

1977/78: 1907 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk)

I motionen yrkas att riksdagen uttalar sig för

1. att omedelbara åtgärder i den ekonomiska politiken i enlighet med motionen 1977/78: 316 om riktlinjer för den ekonomiska politiken vidtas,

2. att regeringen under våren 1978 upprättar en första produktionsplan för en planmässig ökning av sysselsättningen för samhällsnyttig verksamhet, innefattande bl. a. en kraftig ökning av bostadsbyggandet och utbyggnad av hälso- och sjukvård, social service såsom daghemsbyggande och kollektiva kommunikationer, och att denna plan revideras

och utökas successivt till att omfatta allt större sektorer av produktionen,

3. att en omedelbar utökning av utbildningsplatserna i gymnasieskolan genomförs och en utredning tillsätts för att förbereda införandet av en för alla ungdomar gemensam och obligatorisk skola som ger både en god allmänbildning och en verklig yrkesutbildning,

4. att allmän arbetslöshetsförsäkring utan diskriminerande undantag för ungdomar införs omedelbart,

5. att förbättra yrkesskadeförsäkringen för AMU-eleverna, dvs. att de får samma skydd under resor till och från utbildningen och under teoretisk utbildning som under arbete,

6. att införa facklig vetorätt mot permitteringar och avskedanden,

7. att utöka hemspråksundervisningen i förskola, grundskola och gymnasium för invandrabarn och -ungdomar.

1977/78: 1925 av Claes Elmstedt m. fl. (c)

I motionen yrkas att riksdagen ger regeringen till känna

1. att uppsökande verksamhet genomförs, med inriktningen att informera främst mindre företag om förutsättningarna för deltagande i arbetsmarknadspolitiska åtgärder m. m.

2. att målsättningen bör vara att varvad utbildning införs i gymnasieskolan,

3. att resurserna för studie- och yrkesorientering förstärks,

4. att vad som i övrigt i motionen anförts beaktas.

1977/78: 1926 av Olof Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas att riksdagen

1. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av arbetsmarknadsverkets insatser för de arbetslösa,

2. beslutar att medel beräknas för ytterligare 150 tjänster vid arbetsmarknadsverket,

3. beslutar att medel beräknas för ytterligare 150 platser som aspiranter vid arbetsmarknadsverket,

4. beslutar att medel beräknas för försöksverksamhet med uppsökande verksamhet till förmån för unga förtidspensionerades rehabilitering och sysselsättning i enlighet med vad som förordas i motionen,

5. beslutar att medel beräknas för särskild information till arbetsgivare om trygghetslagstiftningens innebörd enligt de riktlinjer som förordas i motionen,

6. till Arbetsmarknadsservice (B 1, Arbetsmarknadsdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till det av riksdagen fastställda beloppet med 27 200 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 796 180 000 kr. för de under punkterna 2, 3, 4 och 5 upptagna ändamålen,

7. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om komplettering

av lagen (1974: 12) om anställningsskydd med definition av begreppet praktikarbete i enlighet med vad som förordas i motionen,

8. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om komplettering av lagen (1974: 13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder för att reglera arbetsmarknadsmyndigheternas rätt att främja ungdomens praktik-tjänstgöring i enlighet med vad som förordas i motionen,

9. beslutar vidga stödverksamheten med arbetshjälpmedel åt handikappade i enlighet med vad som förordas i motionen,

10. beslutar att försöksverksamhet med planering av beredskapsarbeten inleds enligt de riktlinjer som förordas i motionen,

11. hos regeringen hemställer att förslag läggs fram om rättslig reglering av arbetsgivares skyldighet att medverka i under punkten 10 angiven försöksverksamhet,

12. hos regeringen hemställer att beredningen av statsbudgeten för budgetåret 1979/80 kompletteras med en särskild inventering av möjligheterna att vidga verksamheten med statliga beredskapsarbeten för ungdom i enlighet med vad som förordas i motionen,

13. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av och planeringen för vidgad verksamhet med statliga beredskapsarbeten,

14. hos regeringen hemställer att delegationen för ungdomens sysselsättningsfrågor ges i uppdrag att överväga åtgärder för att vidga verksamheten med beredskapsarbete i kombination med arbetsmarknadsutbildning inom den primär- och landstingskommunala sektorn,

15. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vägledning, utbildning och facklig information vid beredskapsarbete,

16. beslutar att öka statsbidragen till studie- och yrkesorientering samt de lokala planeringsråden i enlighet med vad som anförts i motionen,

17. hos regeringen hemställer att regionala planeringsråd införs i hela landet budgetåret 1978/79,

18. till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. (C 9, Utbildningsdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till det av riksdagen fastställda beloppet med 8 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 85 196 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

19. hos regeringen hemställer att ett centralt planeringsråd inrättas inom skolöverstyrelsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

20. hos regeringen hemställer att skolöverstyrelsen ges i uppdrag att planera korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan inkl. den av sysselsättningsutredningen föreslagna försöksverksamheten från höstterminen 1978, i första hand motsvarande 2 000 årselevplatser, i enlighet med vad som anförts i motionen,

21. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kurser under sommartid,

22. som sin mening ger regeringen till känna att även de fackliga organisationerna på arbetsplatsen skall delta vid utformningen av det detaljerade utbildningsprogrammet i den föreslagna försöksverksamheten med varvad utbildning och praktik,

23. till Bidrag till driften av gymnasieskolor (C 17, Utbildningsdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisar ett i förhållande till det av riksdagen fastställda beloppet med 4 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag att ställas till skolöverstyrelsens förfogande för viss kursverksamhet i enlighet med vad som anförts i motionen,

24. beslutar hemställa hos regeringen att föreskrifter meddelas rörande korta yrkesinriktade kursers meritvärde enligt riktlinjer som förordas i motionen,

25. som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt till pension och vilande pensionsrätt för unga förtidspensionerade som deltar i försöksverksamhet med varvad utbildning och korta påbyggbara yrkesinriktade kurser.

1977/78: 1927 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas att riksdagen beslutar

1. att hos regeringen hemställa om förslag om återinförande av ungdomsavdelningarna vid arbetsförmedlingarna,

2. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om obligatorisk platsanmälan och arbetsförmedling,

3. att uttala sig för att lokala åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslösheten utarbetas i kommuner och landsting i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att uttala att statsbidraget till lönekostnader skall utgå med 100 % vad gäller statliga, kommunala och landstingskommunala beredskapsarbeten,

5. att hos regeringen hemställa om förslag till allmän arbetslöshetsförsäkring utan för ungdom diskriminerande ersättningsregler,

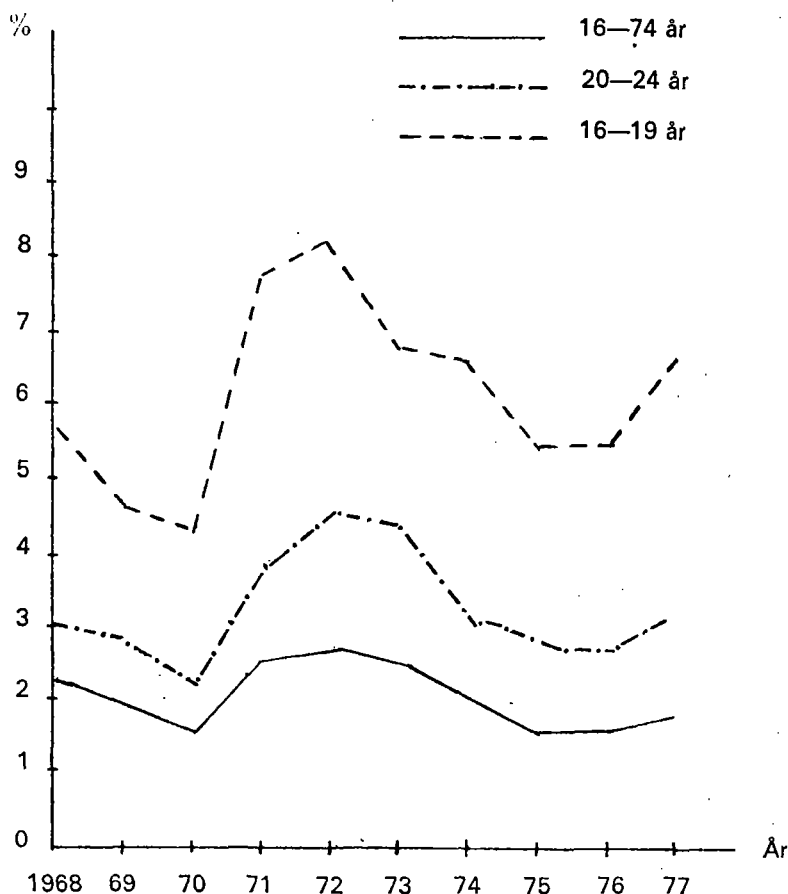
6. att uttala sig för en ökning av antalet platser på gymnasieskolans yrkesinriktade linjer.

Utskottet

Inledande synpunkter

De problem som möter dagens ungdomar på arbetsmarknaden kan inte sägas vara nya. Det framgår av nedanstående diagram, som spänner över den senaste tioårsperioden, att arbetslösheten bland ungdomar och särskilt bland tonåringar under hela perioden har legat väsentligt högre än bland arbetstagare i allmänhet.

Redan tidigt under 1970-talet vidtogs åtgärder för att stödja ungdomarna, bl. a. i form av ökade utbildningsmöjligheter inom gymnasie-

Relativt
arbetslöshetstal

skolan, förstärkta förmedlingsinsatser och den s. k. femkronan, ett bidrag som utgick till arbetsgivare som anställde och utbildade ungdomar och som kom att användas i ganska stor omfattning. Efter hand framfördes krav att samhället borde garantera alla ungdomar som så önskar utbildning, praktik eller arbete. Bakgrunden var de svårigheter som möter ungdomen särskilt vid övergången från skola till arbetsliv. I enlighet härmed har byggts upp ett alltmer omfattande utbildnings- och arbetsmarknadspolitiskt åtgärdssystem som i vinter — under trycket av en allt kärvare arbetsmarknad — utnyttjats i betydande utsträckning. Under första kvartalet i år har närmare 50 000 ungdomar i åldrarna 16—24 år varit sysselsatta i olika former av beredskapsarbeten och arbetsmarknadsutbildning inkl. speciella kurser i gymnasieskolan. Ändå tenderar den öppna arbetslösheten bland de unga att öka. Det kan, inte minst mot bakgrunden av den redovisade arbetslösheten i april i år, befaras att

svårigheterna ökar framemot sommaren när nya ungdomskullar lämnar skolan för att söka sig ut i arbetslivet. På längre sikt finns det också anledning till oro. De årskullar av 16-åringar som i början av år 1980-talet lämnar grundskolan kommer nämligen att vara betydligt större än under 1970-talet. Det kommer att ställa än större krav på utbildnings- och arbetsmarknadspolitiska insatser.

Ungdomens sysselsättningsfrågor har under 1970-talet utretts i olika sammanhang. Frågorna har exempelvis tagits upp inom arbetsmarknadsdepartementet ("Ungdom och arbete"), inom arbetsmarknadsstyrelsen och statens personalnämnd (praktikfrågor) samt inom utbildningsdepartementet (kortare yrkesinriktade kurser inom gymnasieskolans ram). Det ingår vidare i den pågående sysselsättningsutredningens uppdrag att överväga olika typer av insatser som underlättar ungdomens inträde i arbetslivet. Utredningens första betänkande "Arbete åt alla" (SOU 1975: 90) föranledde betydelsefulla förslag i propositionen 1975/76: 211 som i här aktuella delar biträdades av riksdagen på hösten 1976. Tidigare samma år fattade riksdagen beslut med anledning av propositionen 1975/76: 39 om skolans inre arbete. Riksdagsbesluten innebar bl. a. att skolans och därmed kommunernas ansvar för ungdomarnas sysselsättning och utbildning klarlades och betonades samt att planeringsråd (SSA-råd) på kommunal nivå inrättades med uppgift att främja ungdomars övergång mellan skola och arbetsliv.

Sysselsättningsutredningen har i oktober 1977 som ett led i sitt fortsatta arbete avlämnat en skrivelse till regeringen med förslag till åtgärder för att bl. a. underlätta ungdomarnas övergång från skola till arbete. Utredningens förslag och däröver avgivna remissyttranden ligger till grund för den föreliggande propositionen. Förutom propositionen behandlar utskottet 13 motioner, av vilka åtta väcktes redan under allmänna motionstiden.

Propositionen behandlar i särskilda avsnitt i bil. 1 frågor om arbetsförmedlande åtgärder, beredskapsarbeten för ungdom, praktik, utbildningsinsatser inom arbetsmarknadsutbildningens ram och, i bil. 2, förslag till åtgärder inom skolan mot ungdomsarbetslöshet. Propositionens förslag syftar till en samordning, vidareutveckling och förstärkning av olika åtgärder för att bekämpa ungdomsarbetslösheten. Utskottet tar först upp vissa motionsyrkanden om den allmänna inriktningen av åtgärderna för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Därefter redovisas propositionens förslag och motionerna i anslutning därtill.

Vpk lägger i partimotionen 838 fram förslag till *program för kampen mot ungdomsarbetslösheten* med begäran om att riksdagen skall ansluta sig till programmet och underrätta regeringen härom. Partiet anser att orsaken till arbetslösheten är det kapitalistiska systemet. Inom det systemet kan dock arbetslösheten motverkas genom att statens tillgångar används på ett helt annat sätt än i dag. Vpk förordar att staten betalar

hela kostnaden för kommunala beredskapsarbeten, att de statliga företagen anställer fler ungdomar och gör det till marknadsmässiga löner, att särskilda ungdomsavdelningar inrättas på arbetsförmedlingskontoren, att allmän arbetslöshetsförsäkring införs utan diskriminerande bestämmelser för ungdom, att de yrkesinriktade linjerna på gymnasieskolan byggs ut, att det studiesociala stödet samt bidragen till värnpliktiga förbättras, att det införs facklig vetorätt mot företagsnedläggningar, avskedanden och permitteringar, att det sker en fortsatt satsning på den offentliga sektorn (bl. a. barnomsorg och sjukvård) samt att ungdomar garanteras arbete efter avslutad utbildning eller värnpliktstjänstgöring.

Flera av ovan redovisade punkter tas upp i motionen 1927, som vpk nu har väckt med anledning av propositionen. Andra punkter, t. ex. om förbud mot företagsnedläggningar, har riksdagen tidigare avvisat. Beträffande ungdomsgarantin bör noteras att det är ett allmänt accepterat mål att garantera ungdomar som lämnar skolan praktik, arbete eller fortsatt utbildning. Förslagen i den föreliggande propositionen är steg på vägen att förverkliga detta mål. Utskottet är inte berett att ansluta sig till det framlagda programmet och avstyrker därför motionen 838. Till en del av de enskilda programpunkterna återkommer utskottet i det följande vid behandlingen av motionen 1927.

Även apk anser i motionen 1907 att ungdomsarbetslösheten har sin rot i det kapitalistiska systemet. Motionärerna kräver bl. a. omedelbara åtgärder inom den ekonomiska politiken i enlighet med apk-motionen 1977/78: 316, en produktionsplan våren 1978 för att öka sysselsättningen i samhällsnyttig verksamhet, förbättrad yrkesskadeförsäkring för AMU-elever och — liksom vpk — facklig vetorätt mot permitteringar och avskedanden.

Den av motionärerna återopade motionen 316 har tidigare i år avslagits av riksdagen i enlighet med hemställan av finansutskottet (FiU 1977/78: 15). Yrkandet om yrkesskadeförsäkringen för AMU-elever får anses vara tillgodosett genom att riksdagen nyligen har uttalat sig för att en utredning om möjligheterna till arbetsskadeförsäkring för vuxenstudande bör företas (SfU 1977/78: 30). På grund härav och då utskottet i övrigt inte kan ställa sig bakom yrkandena avstyrks motionen i aktuella delar.

I såväl den ovan behandlade apk-motionen 1907 som i vpk-motionen 1927 begärs införande av *en allmän arbetslöshetsförsäkring* utan ersättningsregler som är diskriminerande för ungdom.

ALF-utredningen kommer inom kort att lägga fram förslag till en allmän arbetslöshetsförsäkring. Utskottet räknar med att reglerna utformas så, att de inte "diskriminerar" någon grupp. En annan sak är att en arbetslöshetsförsäkring liksom andra socialförsäkringar måste innehålla vissa kvalifikationskrav för rätt till ersättning. En närmare diskussion i denna fråga får tas sedan utredningen lagt fram sitt betänkande som

kan beräknas ligga till grund för en proposition nästa år. Motionerna avstyrks alltså i förevarande delar.

Erik Hovhammar m. fl. (m) tar i motionen 1655 upp frågor om *lärlingsutbildning m. m.* Motionärerna anser bl. a. att stödet till lärlingsutbildningen är otillfredsställande, att skolans studie- och yrkesorientering har sina brister, att de lokala skolmyndigheterna skall ha det samlade ansvaret för att ungdomar bereds utbildning, praktik eller arbete samt att lagen om anställningsskydd ändras, så att företag kan anställa ungdomar på prov under förslagsvis högst sex månader. Motionärerna yrkar att arbetsmarknadsstyrelsen skall beakta vad som anförts för att skapa sysselsättning och utbildning för ungdomar.

Utskottet vill först slå fast att det inte går att lösa de problem motionärerna pekar på genom att ge arbetsmarknadsstyrelsen ett uppdrag av begärt slag. När det gäller sakfrågorna noterar utskottet att frågan om förbättrat stöd till lärlingsutbildning och vidgad omfattning av denna form av yrkesutbildning har tagits upp i årets budgetproposition (bil. 12) och redan behandlats av riksdagen i anslutning till utbildningsutskottets betänkande UbU 1977/78: 20. Stödet till småföretag för medverkan till färdigutbildning av elever som erhållit grundläggande yrkesutbildning inom gymnasieskolan kommer att utredas vidare liksom behovet av ökad samverkan mellan arbetsliv och skola vid lärlingsutbildning. Frågan om ökade möjligheter till provanställning inom ramen för lagen om anställningsskydd utreds särskilt av kommittén för översyn av lagstiftningen om anställningsskydd. Mot bakgrunden av vad sålunda redovisats finns inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionen.

I motionen 1666 av Marianne Stålberg m. fl. (s) begärs att den delegation för ungdomens sysselsättningsfrågor som regeringen tillsatte i början av året skall få i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt *sysselsättningen för tonåringar i glesbygder*. Motionärerna påpekar att 16–18-åringar i glesbygderna har speciella problem på arbetsmarknaden i hemorten. Resultatet blir ofta utflyttning eller, för flickor, inte sällan hemarbete på familjens gård.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de av motionärerna nämnda ungdomsgruppernas problem bör särskilt uppmärksammas. Utskottet räknar med att ungdomsdelegationen i samverkan med glesbygdsdelegationen inom industridepartementet tar upp dessa frågor utan något särskilt initiativ från riksdagens sida. Motionen bör sålunda inte föranleda någon åtgärd.

Arbetsförmedlande åtgärder

I propositionen framhålls inledningsvis betydelsen av det stöd som arbetsförmedlingen kan lämna ungdomarna i deras yrkesval och sökande efter arbete. Förslag om personalförstärkningar läggs dock inte fram i

detta sammanhang. Sysselsättningsutredningen har i sin framställning till regeringen allmänt uttalat sig för att personalresurserna bör förstärkas, dock utan att göra någon beräkning av den personalökning som kan behövas för särskilda insatser för ungdomar. Det aviseras i propositionen att frågan om personalförstärkningar kan komma att tas upp av regeringen till hösten i samband med behandlingen av vissa frågor om handikappade.

Statsrådet Wirtén berör vidare i förevarande avsnitt av propositionen frågan om att bilda särskilda arbetslag på förmedlingskontoren bestående av förmedlare, yrkesvägledare, syopersonal m. fl. Lokala åtgärdsprogram för arbetsmarknads- och utbildningspolitiska insatser för ungdomar och resultatredovisning av erbjudanden om arbete, utbildning eller praktik tas också upp. Statsrådet instämmer i vad sysselsättningsutredningen anfört och föreslagit i dessa delar.

Socialdemokraterna är i partimotionen 1926 kritiska mot propositionens förslag inte bara i aktuella delar utan mot propositionen i dess helhet. Samma grundinställning har f. ö. vpk och apk i sina partimotioner med anledning av propositionen. Socialdemokraternas huvudinvändningar är att sysselsättningsutredningens förslag inte har fullföljts i propositionen, att regeringen inte har tagit några nya initiativ och att den inte heller har lagt fram förslag om nya resurser utan närmast har förordat begränsade omfördelningar av redan beslutade anslag.

Socialdemokraterna föreslår att riksdagen skall ange följande *rikslinjer för arbetsmarknadsverkets arbete med de unga arbetslösa*: ökad yrkesvägledning, särskilda förmedlingsinsatser för arbetslösa ungdomar, service på hemspråk för invandrarungdomar, insatser för att bryta ned könsrollsmönstren, uppsökande verksamhet i samarbete med socialvårdsmyndigheterna, ökat samarbete med skolan, utökade kontakter med arbetsgivare för att skaffa fram arbetstillfällen samt fler ALU-kurser (ALU = arbetsliv och utbildning). I anslutning härtill föreslås vidare att *arbetsförmedlingen förstärks* från den 1 juli 1978 med 150 nya tjänster och att den dessutom tillförs medel för ytterligare 150 förmedlingsaspiranter. Motionärerna beräknar kostnaden för personalförstärkningarna till 25,2 milj. kr.

Riksdagens beslut tidigare i år angående anslag till arbetsmarknad m. m. (prop. 1977/78: 100, bil. 15, AU 1977/78: 21) innebär bl. a. att arbetsmarknadsverket för nästa budgetår tillförs medel för ytterligare ca 225 tjänster. Medelstildelningen har särskilt motiverats av behovet av individuella förmedlingsinsatser för framför allt ungdomar och andra nytillträdande på arbetsmarknaden. Växande svårigheter för ungdomar och andra utsatta grupper kan emellertid motivera att arbetsmarknadsverket tillförs personal utöver vad som redan har beslutats. Som ovan redovisats har statsrådet Wirtén sagt att personalbehovet skall prövas i anslutning till arbetet på en proposition i höst om handikappades sysselsättningsproblem m. m. Utskottet utgår från att i det sam-

manhanget görs en bedömning av AMS personalresurser ställd i relation till den hittillsvarande användningen och verkets framtida uppgifter. Därvid bör även prövas de extra behov som kan bli en följd av dels förevarande proposition, dels förslagen i kompletteringspropositionen. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet de i förevarande sammanhang upptagna yrkandena i den socialdemokratiska partimotionen.

Vpk yrkar i partimotionen 1927 att särskilda *ungdomsavdelningar skall återinföras på arbetsförmedlingskontoren*.

Förslaget i propositionen om arbetslag på förmedlingskontoren med personal av olika kategorier ansluter sig utskottet till. Detta innebär att motionens syfte till en del har tillgodosetts. Det kan också vara motive- rat att vid vissa förmedlingskontor avdela särskild personal som enbart ägnar sig åt unga arbetssökande. Det bör emellertid överlätas på arbets- marknadsmyndigheterna att bedöma frågor av detta slag med utgångs- punkt i de lokala förutsättningarna. Med det anförda har utskottet be- svarat det aktuella motionsyrkandet, som inte bör föranleda någon åt- gärd.

Utskottet tar härfter upp två motionsyrkanden som rör *obligatorisk platsanmälan*.

Lag om skyldighet för arbetsgivare att anmäla ledig plats till arbets- förmedlingen antogs av riksdagen år 1976 (se SFS 1976: 157). Avsikten är att lagen successivt skall göras tillämplig i hela landet. F. n. omfattar lagen Malmöhus, Kristianstads, Blekinge, Stockholms, Uppsala, Söder- manlands, Jönköpings, Älvsborgs, Göteborgs och Bohus samt Värml- lands län. Vpk begär i motionen 1927 att obligatorisk platsanmälan skall omfatta hela landet, medan Frida Berglund m. fl. (s) i motionen 1894 vill att systemet nu skall utvidgas till Norrbottens län med hänsyn till de särskilda sysselsättningssvårigheter som föreligger där.

Riksdagen tog för en månad sedan i anslutning till betänkandet AU 1977/78: 21 ställning till utbyggnaden av systemet med obligatorisk platsanmälan. Riksdagen anslöt sig därvid till regeringens uppfattning när det gäller utbyggnadstakten. Det innebar bl. a. att motionsyrkanden om att obligatorisk platsanmälan skulle införas i fler län avvisades, bl. a. med hänvisning till det utvärderingsarbete som pågår. Enligt utskottets uppfattning finns det inte skäl att frångå denna ståndpunkt. Motions- yrkandena avstyrks därför. När det gäller förslaget om Norrbotten no- terar utskottet att detta län inte prioriterats i den utbyggnadsplan som AMS har lagt fram.

Beredskapsarbeten för ungdom

Beredskapsarbeten är ett betydelsefullt inslag i åtgärderna för att ska- pa sysselsättning åt ungdom. I februari i år var totalt 47 000 personer sysselsatta i beredskapsarbeten. Av dem var 29 000 eller 61 % ungdo- mar. Beredskapsarbeten anordnas hos statliga myndigheter, av landsting

och kommuner samt hos enskilda företag och organisationer. Praktiskt taget hälften av de arbeten för ungdomar som pågick i februari bedrevs av kommunerna.

Enligt arbetsmarknadskungörelsen utgår statsbidrag till beredskapsarbeten i princip med viss procentsats (normalt 33 %) av totalkostnaderna för arbetet. Statsbidragssystemet för landstings- och primärkommunala samt enskilda beredskapsarbeten läggs om från den 1 juli 1978 (prop. 1977/78: 100, bil. 15, AU 1977/78: 21). I fortsättningen kommer bidrag att generellt utgå med högst 75 % av den totala lönekostnaden för arbetena. För anläggningsarbeten ges tilläggsbidrag. I propositionen anmäls att det är avsett att bidraget till lönekostnaderna tills vidare skall utgå med den högsta procentsatsen, dvs. 75 %, för arbeten som anordnas särskilt för ungdomar av kommuner, landsting samt enskilda företag och organisationer.

Planeringen av beredskapsarbetena har diskuterats av sysselsättningsutredningen, som har föreslagit att alla arbetsgivare skall upprätta beredskapsarbetsplaner och att arbetsgivarna skall åläggas att ställa beredskapsarbetsplatser till förfogande. Föredragande statsrådet finner för sin del det naturligt att länsarbetsnämnderna i sin årliga planering av beredskapsarbetena lägger särskild vikt vid arbeten lämpliga för ungdom. Kontakt bör tas inte bara med statliga och kommunala myndigheter utan också med enskilda företag och organisationer för att klargöra att lämpliga arbetstillfällen finns tillgängliga. Statsrådet förutsätter att arbetsgivarna är beredda att medverka i ett samrådsförfarande av detta slag och avvisar därför utredningens tanke att genom lagstiftning tvinga fram en medverkan från arbetsgivarnas sida. Han menar att det på varje arbetsplats av någorlunda storlek måste finnas arbetsuppgifter lämpade som beredskapsarbeten för ungdom.

Socialdemokraterna anser i partimotionen 1926 att det behövs ett nytt och effektivt planeringssystem. Arbetsmarknadsverket bör få i uppdrag att göra *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten*. Härifrån avses ingå att både privata och offentliga arbetsgivare inom försöksområdena skall kunna åläggas av länsarbetsnämnd att upprätta och förete beredskapsplaner. Försöksverksamheten bör påbörjas snarast möjligt, och regeringen bör förelägga riksdagen de förslag till rättslig reglering som behövs för verksamheten.

Enligt utskottets mening bör man avvakta effekterna av såväl det i propositionen förordade samrådsförfarandet som det nya bidragssystemet för kommunala och enskilda beredskapsarbeten innan åtgärder av lagstiftningskaraktär övervägs. Motionsyrkandena avstyrks därför. Som redovisas i det följande finns på det statliga området ett system för planering av beredskapsarbeten för ungdom. Kommunerna har, som tidigare konstaterats, mycket aktivt deltagit i arbetet att skapa sysselsättningstillfällen för ungdomar. Det är önskvärt att även landstingen blir mer aktiva på detta område. Samtidigt bör inte förbises att bl. a. gällan-

de åldersgränser för att delta i vårdarbete i viss omfattning begränsar landstingens möjligheter att ge sysselsättning åt ungdomar. Vad enskilda arbetsgivare beträffar erinras om att det nya statsbidragssystemet medför klara förbättringar särskilt för dem.

Praktik hos statsmyndigheterna ordnas på två vägar. För det första bedrivs en s. k. permanent praktikverksamhet. Den är reglerad genom cirkuläret (1975: 326) om praktiktjänstgöring hos statsmyndighet och finansieras av myndigheternas löne-medel. Statens personalnämnd (SPN) har ett övergripande ansvar för verksamheten. För innevarande budgetår är det planerat att på detta sätt ta emot 4 700 praktikanter och för nästa budgetår 5 100. Därutöver ordnas av sysselsättningspolitiska skäl praktik hos statsmyndigheterna för arbetslösa ungdomar. Dessa praktikarbeten har formen av beredskapsarbeten. Det har uppdragits åt SPN att upprätta beredskapsplaner för verksamheten. Underlaget härför utarbetas av statsmyndigheterna efter samråd med de lokala personalorganisationerna. Under första kvartalet i år hade i medeltal 4 300 ungdomar praktikarbete av detta slag. Enligt beredskapsplanen för nästa budgetår är myndigheterna beredda ta emot ca 5 200 praktikanter.

Enligt socialdemokraternas mening finns det ett betydande utrymme för att i statlig regi öka sysselsättningen för arbetslösa ungdomar. I motionen föreslås att myndigheterna åläggs att komplettera sina anslagsframställningar för budgetåret 1979/80 med *inventering av möjligheterna att skaffa fram fler statliga beredskapsarbeten för ungdom*. Samtidigt bör myndigheterna begära medel för den ytterligare personal som behövs för att handleda de ungdomar som bereds sysselsättning. Förslag om medel för de statliga beredskapsarbetena för ungdom bör föreläggas riksdagen redan under hösten 1978.

Statliga praktikplatser som kan anordnas av sysselsättningsskäl inventeras f. n. i den formen att SPN centralt upprättar beredskapsplaner. Ett intensivt inventeringsarbete pågår f. n. i samarbete med AMS. Arbets sättet med beredskapsarbetsplaner överensstämmer med den ordning som förordades av regeringen i prop. 1976/77: 100 (bil. 3 p. 5) och då godtogs av riksdagen (AU 1976/77: 18). Det är tveksamt om man får fram fler sysselsättningstillfällen med den av motionärerna föreslagna redovisningen till regeringen i anslagsframställningarna. Det bör observeras att besluten att anordna beredskapsarbeten hittills har fattats på myndighetsnivå. Det är endast vissa typer av investeringsarbeten som avgörs av regeringen. Denna decentraliserade beslutsordning har i det stora hela visat sig fungera väl, och det finns knappast skäl att ändra den. Däremot kan utskottet instämma med motionärerna i att det bör vara möjligt att sysselsätta fler ungdomar i statliga beredskapsarbeten. Enligt propositionen 164 visar SPN:s inventeringar att ca 8 000 årsarbetsplatser skulle kunna tas fram under innevarande budgetår. Som framgår av vad ovan sagts har bara drygt hälften av dessa sysselsätt-

ningstillfällen utnyttjats i vinter. Detta är högst otillfredsställande. Enligt utskottets mening måste myndigheterna — i samverkan med de lokala fackliga organisationerna — på ett betydligt aktivare sätt bistå SPN och arbetsmarknadsmyndigheterna i ansträngningarna att ge arbetslösa ungdomar en meningsfull sysselsättning. På denna punkt bör regeringen överväga att mer aktivt ge stöd åt AMS och SPN:s strävanden. Utskottet återkommer strax till frågorna om resultatredovisning.

Enligt motionärerna bör regeringen redan i höst lägga fram förslag om medelsanvisning för de aktuella statliga beredskapsarbetena. Anslag till beredskapsarbeten under nästa budgetår har redan anvisats av riksdagen (AU 1977/78: 21). Medel för beredskapsarbeten hos statliga myndigheter står alltså till myndigheternas förfogande redan från budgetårets ingång. Kostnaderna för dessa arbeten utgör endast en mindre del av totalkostnaden för beredskapsarbetena. Behovet av medelsförstärkning bör enligt tidigare praxis tas upp under det löpande budgetåret som tilläggsanslag.

Kostnader för handledning av praktikanter betalas inte via medlen för beredskapsarbeten. Som framhålls i propositionen är det emellertid viktigt att praktikanterna får ordentlig introduktion och handledning. I den mån den uppgiften kräver personaltillskott måste myndigheterna tillföras ytterligare medel. Regeringen har i årets budgetproposition (bil. 3 p. 5) utfäst sig att medge överskridanden av myndighets löneanslag för utökad praktikverksamhet. Enligt utskottets mening bör detta gälla även för de i sammanhanget begränsade belopp som kan behöva ställas till förfogande för den speciella praktikverksamheten i form av beredskapsarbeten.

Redovisningar för den statliga praktikantverksamheten har lämnats av regeringen i de två senaste budgetpropositionerna. Utskottet förutsätter att så sker även i fortsättningen. Som hittills bör riksdagen i det sammanhanget även informeras om utfallet av den sysselsättningspolitiskt motiverade praktikverksamheten och om den fortsatta planeringen av verksamheten.

Vad utskottet anfört om statligt praktikarbete bör ges regeringen till känna. De aktuella motionsyrkandena synes inte behöva föranleda någon åtgärd.

I sin partimotion 1927 begär vpk att riksdagen skall uttala sig för att *lokala åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslöshet* utarbetas i kommuner och landsting. För att programmen skall kunna genomföras bör *statsbidraget till lönekostnaderna höjas till 100 %*. Samma bidrag bör enligt motionärerna även gälla vid statliga beredskapsarbeten.

För statliga beredskapsarbeten har alltid gällt att kostnaderna för själva arbetena helt ersätts av beredskapsarbetsmedel. Motionsyrkandet i den delen är således redan tillgodosett. Med hänvisning till riksdagens tidigare i år fattade beslut om nytt bidragssystem för kommunala och enskilda beredskapsarbeten avstyrker utskottet yrkandet om bidrag med

100 % till landsting och kommuner. Om procenttalet sätts så högt innebär det f. ö. att kommunerna i praktiken kan få mer än sina kostnader ersatta, eftersom de arbetande betalar kommunalskatt på utgående löner. Utskottet avstyrker även yrkandet om lokala åtgärdsprogram, och hänvisar därvid bl. a. till SSA-rådets verksamhet, varom mera i det följande.

Från sysselsättningsutredningens sida föreligger önskemål om bättre kvalitet på beredskapsarbetena genom variation i arbetsuppgifterna och inslag av utbildning och yrkesvägledning. Föredragande statsrådet har samma uppfattning när det gäller arbeten som anordnas särskilt för unga arbetslösa men pekar på att det kan möta svårigheter att tillgodose utredningens önskemål vid beredskapsarbeten som innebär att uppgifter som skulle ha utförts senare tidigareläggs. Socialdemokraterna hävdar i motionen 1926 att alla beredskapsarbeten skall innefatta planerade *inslag av handledning, yrkesvägledning och förmedlingskontakter*. Viss yrkesteoretisk utbildning bör i många fall ingå i arbetet. Vidare måste alla ungdomar få tillfälle till facklig information. Socialdemokraterna vill ha ett riksdagsuttalande av denna innebörd.

Utskottet delar den uppfattning i frågan som har kommit till uttryck i propositionen. Det kan tilläggas att arbetsmarknadsstyrelsen redan tidigare instruerat länsarbetsnämnderna att se till — förutom att så långt möjligt varierade arbetsuppgifter erbjuds — att ungdomar i beredskapsarbete får möjligheter till kontakter med arbetsförmedlare och yrkesvägledare. Vid behov bör också anlagsundersökningar och annan psykologhjälp anlitas. Teoriundervisning, inkl. yrkesteoretisk undervisning, skall enligt styrelsen anordnas i de fall det är lämpligt. Styrelsen anser det också lämpligt att deltagarna erhåller samhällsorientering med tonvikt på arbetsmarknads- och yrkesorientering.

Med hänsyn till det ovan anförda är det inte påkallat för riksdagen att ta initiativ av det slag som begärs i motionen, som alltså avstyrks i aktuell del.

Utskottet tar häfter efter upp ett par särskilda frågor om beredskapsarbeten för ungdom. Frågorna har aktualiserats i två motioner från allmänna motionstiden.

Anna Wohlin-Andersson (c) och Karl-Anders Petersson (c) kritiserar i motionen 839 tillämpningen av bestämmelserna av bidraget till enskilda beredskapsarbeten. Många ungdomar skulle enligt motionärerna kunna få meningsfulla arbetsuppgifter inom *jordbruk och fiske*, men de uteslängs härifrån därför att arbetsmarknadsmyndigheterna, sägs det vidare, kräver att arbetsgivarna, som i många fall är familjeföretagare, skall vara anslutna till Svenska arbetsgivareföreningen. Motionärerna anser att bidragsvillkoren borde kunna uppfyllas genom att arbetsgivaren antingen tecknar ett s. k. hängavtal eller avger en förbindelse att betala avtalsenliga förmåner. Riksdagen bör enligt motionärerna ut-

tala att det förhållandet att arbetsgivare inte är organiserad inte skall vara hinder för att anordna beredskapsarbete inom jordbruk och fiske.

När motionen väcktes gällde som ett av bidragsvillkoren den av arbetsmarknadsstyrelsen meddelade tillämpningsföreskriften att avtal om lönesättningen skulle finnas eller, i annat fall, att anställningsförmåner godkänts av fackförening. Föreskriften har senare ändrats och innebär nu att tillämpligt avtal skall finnas eller, om så inte är fallet, att arbetsgivaren visar att avtalsenliga förmåner kommer att utgå till den som sysselsätts i beredskapsarbetet. Motionens syfte är därmed tillgodosett, och den behöver sålunda inte föranleda någon åtgärd.

Den tid ungdomar får sysselsättas i beredskapsarbete är normalt högst sex månader. Sune Johansson m. fl. (s) påpekar i motionen 1339 att *regeln är till nackdel för ungdomar som behöver komplettera sin utbildning med yrkesarbete* under nio månader. Motionärerna begär mot den bakgrunden en översyn av reglerna för beredskapsarbete för ungdom.

Som redan antytts är regeln om längsta tid för beredskapsarbete för ungdom inte absolut: tiden får dock i regel inte överstiga sex månader. Avsteg från huvudregeln tillåts om det föreligger särskilda skäl. Sådana skäl måste enligt utskottets uppfattning anses föreligga om förlängning av tiden med endast någon eller några månader medför att i läro- eller utbildningsplan föreskriven praktik därigenom blir fullgjord. Med vad utskottet nu uttalat får motionen anses tillgodosedd, och densamma behöver därmed inte föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Praktik

Inom sysselsättningsutredningen finns en särskild praktikgrupp. Den har utarbetat ett förslag till praktikantanställningsbegrepp, som utredningen har ställt sig bakom. Förslaget innebär att praktikanställning skall vara förenad med utbildning och dessutom uppfylla vissa krav: anställningen skall vara föreskriven i läro- eller utbildningsplan eller vara godkänd av parterna på arbetsmarknaden, den skall vara handledd, gälla för viss tid och vara förlagd utanför skolan. Utredningen vill att denna definition skall föras in i lagen om anställningsskydd (LAS).

Enligt 5 § LAS skall anställning i princip anses pågå tills vidare. Avtal om anställning för begränsad tid får endast träffas om det är motiverat av arbetsuppgifternas särskilda beskaffenhet. Oavsett arbetsuppgifternas art får dock avtal träffas om anställning för begränsad tid om anställningen avser praktik (eller vikariat).

Föredragande statsrådet anser att utredningens definition i stort sett är väl avvägd men är inte beredd att nu förorda att LAS kompletteras på förslaget sätt. Han hänvisar till förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden om villkoren för praktikarbete m. m. och det arbete

som bedrivs inom kommittén för översyn av lagstiftningen om anställningsskydd.

Enligt socialdemokraternas uppfattning behövs ingen ytterligare utredning. Inte heller behöver förhandlingsarbetet avvaktas. De begär i motionen 1926 att regeringen skall presentera *förslag till komplettering av LAS med en definition av begreppet praktikanställning* i enlighet med vad sysselsättningsutredningen har förordat.

Begreppet praktik är, som framgår av det anförda, inte definierat i LAS eller dess förarbeten. Praktikbegreppet har, som påpekas i propositionen, på senare år fått skiftande tolkningar. Det kan därför hävdas att det vore en fördel att genom en klar definition begränsa möjligheterna till anställning för kortare tid genom att kalla den praktikarbete. Å andra sidan föreligger det, som AMS har understrukit i sitt remissyttrande, utöver praktik i sysselsättningsutredningens mening behov av praktik eller korttidsarbete bland andra kategorier studerande samt bland såväl unga som äldre nyttillträdande på arbetsmarknaden. Man måste, som AMS framhåller, kunna tillgodose alla dessa praktikbehov, som för individerna känns angelägna. Mot bakgrund av det anförda ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets uppfattning att LAS inte nu bör kompletteras med den av sysselsättningsutredningen föreslagna definitionen av praktikbegreppet. Frågan bör övervägas ytterligare inom ramen för översynen av LAS. Som följd härav avstyrker utskottet det socialdemokratiska motionsyrkandet.

I propositionen biträds sysselsättningsutredningens förslag att behovet av praktikplatser bör kartläggas genom de lokala planeringsråden (SSA-råden), eftersom skola, arbetsförmedling och arbetsmarknadens parter är representerade i råden och dessa parter har gemensamt ansvar för att utbildningen anpassas till arbetslivets krav. Ansvaret för att anskaffa praktikplatserna bör ligga hos arbetsförmedlingen med möjlighet att lokalt komma överens om att skolan skall svara för den verksamheten.

Om tillräckligt antal praktikplatser för elever som har praktikinslag i utbildningen inte kan tas fram, bör — enligt sysselsättningsutredningen — länsarbetsnämnderna tvångsvis kunna skaffa fram dem med stöd av lagen om vissa anställningsfrämjande åtgärder. Föredragande statsrådet kan inte biträda det förslaget. Han erinrar om att planeringsråden hittills varit verksamma under knappt ett år och har nu börjat finna formerna för sitt arbete. Innan effektiviteten i samverkan mellan arbetsförmedling och planeringsråd hunnit prövas bör inte införas en lagstiftning med tvångsinslag av föreslagen typ. Det är också föredragande statsrådets övertygelse att planeringsråd och distriktsarbetsnämnder kommer att arbeta intensivt för att tillgodose behovet av praktikplatser.

Socialdemokraterna ansluter sig i motionen 1926 till sysselsättningsutredningens förslag. De åberopar att samhället måste fullt ut ta an-

svaret för att ungdomar garanteras praktik när denna är en föreskriven del av utbildningen. Samhället måste då ha möjlighet att fullgöra detta ansvar. *Främjandelagen bör alltså kompletteras med möjlighet att ta fram platser för obligatorisk praktik.*

Utskottet ansluter sig för sin del till föredragande statsrådets uppfattning. Ur många synpunkter är det till fördel om man kan lösa frågorna genom samverkan och frivillighet. Detta sätt att angripa problemen synes också överensstämma med den mening man har inom arbetsmarknadsverket, som skulle få de föreslagna befogenheterna. AMS har nämligen i sitt remissyttrande — liksom föredragande statsrådet i propositionen — pekat på det ansvar parterna i planeringsråd och distriktsarbetsnämnder har för att ta fram praktikplatser och för att aktivt stödja arbetsförmedlingen i praktikanskaffningen. Endast om dessa vägar inte visar sig framkomliga bör enligt AMS lagstiftning i någon form prövas. På grund av det anförda avstyrker utskottet det aktuella yrkandet i motionen 1926.

I den socialdemokratiska partimotionen noteras att det av den allmänna debatten framgår att det råder många missförstånd om trygghetslagstiftningens verkliga innebörd och om arbetsgivares möjligheter att anställa ungdomar. De yrkar att ett belopp om 1 milj. kr. skall ställas till arbetsmarknadsverkets förfogande för *en informationskampanj om vad trygghetslagstiftningen egentligen innebär* och om möjligheterna att anställa ungdomar, bl. a. genom systemet med enskilda beredskapsarbeten. Liknande yrkande framställs också i motionen 1925 av Claes Elmstedt m. fl. (c), där det begärs uppsökande verksamhet i företagen, särskilt småföretagen, för att skaffa fram beredskapsarbets- och praktikplatser samt för att informera om möjligheterna till bidrag till enskilda beredskapsarbeten och om bl. a. trygghetslagstiftningen.

Informationsuppgifter av de slag som krävs i de båda motionerna ingår som led i arbetsmarknadsverkets reguljära verksamhet. Det är naturligt att i arbetet på att ackvirera platser möjligheterna till enskilda beredskapsarbeten och det förbättrade bidraget till sådana arbeten förs på tal. Utskottet erinrar vidare om de breddade kontaktytor mellan arbetsförmedling och arbetsgivare som har åstadkommits genom att distriktsarbetsnämnder och planeringsråd har inrättats och om de uppgifter beträffande praktikplatser som har lagts på dessa organ. Det finns skäl som talar för att det härutöver kan vara motiverat med speciella informationsinsatser. Enligt vad utskottet har inhämtat övervägs sådana f. n. i den tidigare nämnda ungdomsdelegationen. Det synes också lämpligt att eventuella informationsinsatser samordnas med arbetet i anställningsskyddskommittén, som är i färd med att göra en bedömning av de regler i LAS som motionärerna tagit upp. Med hänsyn till det anförda bör motionsyrkandena inte föranleda någon åtgärd.

För att underlätta anställning av handikappade kan statsbidrag ges till den handikappade för speciella *arbetstekniska hjälpmedel* samt till arbetsgivare för särskilda anordningar på arbetsplatsen eller för arbetsbiträde åt den handikappade. Syftet med bidragen är att undanröja hinder för handikappade att få stadigvarande arbete. I den socialdemokratiska partimotionen 1926 föreslås att samma bidragsmöjligheter skall finnas i de fall arbetsgivare ställer platser till förfogande för handikappade ungdomar vid fullgörande av praktisk yrkesorientering, praktiktjänstgöring eller feriearbete, dvs. vid tillfälliga anställningar.

Utskottet är medvetet om handikappade ungdomars svåra situation på arbetsmarknaden och har därför i ett tidigare sammanhang tagit initiativ till det förstärkta stöd till halvskyddad sysselsättning som nu omfattar ungdomar med särskilt svåra handikapp. Utskottet ställer sig i princip bakom det socialdemokratiska förslaget som är ägnat att underlätta de handikappades möjligheter i arbetslivet. Som föreslås i motionen bör regeringen bemyndigas att göra behövliga anpassningar av bidragsbestämmelserna. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anför.

Utskottet tar härpå upp tre under allmänna motionstiden väckta motioner.

I motionen 1669 av Lars-Ingvar Sörenson (s) och Olle Göransson (s) yrkas att riksdagen som *statens målsättning för sin personalpolitik* skall uttala att "statliga företag genom regeringens budgetpolitik ges ekonomiska möjligheter att genomföra sina relativa åtaganden att ställa praktikant- och utbildningsplatser till förfogande för att motverka den ökande ungdomsarbetslösheten".

Som exempel på statliga företag anges i motionen vissa affärsdrivande verk. Motionärerna har inte närmare motiverat yrkandet. De har dock en allmänt kritisk inställning till att en budgetmässig restriktivitet iakttagits i de senaste årens budgetpropositioner och till de konsekvenser detta medför i personalpolitiskt hänseende.

Uppläggningsen av budgetpolitiken får självfallet personalpolitiska konsekvenser. Dessa konsekvenser är en av många komponenter som måste beaktas vid statsmakternas utformning av denna politik. Som redovisats i det föregående har emellertid vidtagits åtgärder för att hos statliga myndigheter och organ anordna praktiktjänstgöring både som led i viss utbildning och ett medel för att motverka arbetslöshet bland ungdom. Mot den angivna bakgrunden finns det inte skäl att från riksdagens sida göra det uttalande som begärs i motionen, som alltså avstyrks.

I motionen 1661 av Johan Olsson (c) begärs en *översyn av de ekonomiska villkoren för ungdom i utbildning och praktik*. Motionären pekar på skillnaderna i studiesocialt stöd i form av studiehjälp enligt studiestödsförordningen och utbildningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen samt på skiftande ersättningar vid praktikarbete. Skillnaderna i stu-

diesocialt stöd för elever i gymnasieskolan berörs också i motionen 1925 av Claes Elmstedt m. fl. (c), dock utan att följas av något yrkande.

När det gäller den av Johan Olsson aktualiserade frågan om formerna för det studiesociala stödet i gymnasieskolan vill utskottet liksom Claes Elmstedt m. fl. gör i sin motion hänvisa till den pågående studie-stödsutredningen. Utskottet utgår från att frågan kommer att behandlas där. Johan Olssons översynsyrkande är i den delen således redan tillgodosett. Vad sedan beträffar de ekonomiska villkoren vid praktik-anställning räknar utskottet med att arbetsmarknadens parter kommer att träffa avtal härom i den mån så inte redan har skett, såsom fallet är med de beredskapsarbeten som i praktiksyrte anordnas hos statliga myndigheter. Med hänsyn till det anförda bör motionen inte föranleda någon åtgärd.

I anslutning härtill tar utskottet upp vpk:s krav i motionen 278 att *ungdomslöner skall avskaffas*, i första hand på den offentliga sektorn. Motionärerna anser att de särskilda ungdomslöner som finns på de flesta avtalsområden inte stämmer med principen om lika lön för lika arbete. Arbetstagarnas ålder bör enligt motionärerna inte få inskränka denna princip. Staten bör gå före vid genomförandet av principen och slopa ungdomslönerna på sitt avtalsområde. Principen bör också införas på det kommunala området.

Liknande motionskrav har rests tidigare från vpk:s sida utan att vinna riksdagens bifall (se AU 1976/77: 6 och 21). Avslagsmotivet har varit att det gäller en förhandlingsfråga som bör lösas av parterna på arbetsmarknaden. I fråga om det statliga avtalsområdet har riksdagen möjlighet att öva inflytande, men det bör i så fall ske genom riksdagens löne-delegation. Som följd av vad som redovisats avstyrker utskottet motionen.

Utbildningsåtgärder inom arbetsmarknadsutbildningens ram

Utskottet tar härfter upp utbildningsfrågor som rör ungdomar. I förevarande avsnitt behandlas av statsrådet Wirtén redovisade insatser inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen (AMU). I ett härfter följande avsnitt redovisas åtgärder som statsrådet Mogård förordar för att inom det reguljära skolväsendet erbjuda ungdomar en yrkesutbildning som är anpassad till deras behov och önskemål.

F. n. deltar ca 20 000 ungdomar i AMU. Av dem är tre fjärdedelar i åldern 20—24 år. Den ökning med ca 5 000 deltagare som skett från föregående år faller till stor del på de s. k. kortkurserna (korta yrkesinriktade kurser) i gymnasieskolan för 16—19-åringar. Vid kortkurserna uppbär eleverna någon form av utbildningsbidrag och kommer därmed formellt att räknas som deltagare i AMU.

Ungdomar i de övre tonåren skall normalt få sin utbildning i gymna-

sieskolan eller motsvarande reguljära utbildningsformer. De har dock vissa möjligheter att även få delta i AMU, bl. a. på eljest vakanta platser vid AMU-centra. Vid deltagande i AMU eller, som redan nämnts, i gymnasieskolans kortkurser har dessa ungdomsgrupper också möjlighet att få studiesocialt stöd i form av utbildningsbidrag. Detta förutsätter dock att vissa villkor är uppfyllda. I annat fall uppbär eleverna studiesocialt stöd motsvarande studiebidraget inom studiehjälpen kompletterat med en avslutningspremie om 200 eller 400 kr. beroende på kursens längd. Dessa särskilda möjligheter till studiesocialt stöd bör enligt propositionen stå öppna under hela år 1978, och det anmäls samtidigt att premiebeloppen kommer att höjas till 300 resp. 600 kr.

För att underlätta invandrarungdomars övergång till gymnasieskolan anordnas — med tanke på bl. a. dessa ungdomars språksvårigheter — särskilda introduktionskurser på en eller två terminer. Detta innebär att deras skolgång förlängs jämfört med svenska elevers. Mot den bakgrunden har sysselsättningsutredningen föreslagit särskilda studiesociala förmåner för invandrarungdomar. Föredragande statsrådet förordar för sin del en särskild premie motsvarande den som ovan redovisats när invandrarungdomarna deltar i introduktionskurserna och tillägger att när de övergår till ordinarie gymnasieutbildning bör reguljärt studiestöd utgå.

I propositionen föreslås vidare att *verksamheten med AMU kombinerad med beredskapsarbete* bör få fortgå under hela år 1978. Det gäller här den verksamhet inom den primär- och landstingskommunala sektorn som innebär att otillräckligt utbildad personal kan få kompletterande utbildning inom AMU:s ram. Uppkommande vikariat besätts med arbetslösa, företrädesvis ungdomar, som anvisas av arbetsförmedlingen. Upprätthållandet av vikariaten sker i form av beredskapsarbete, och huvudmännen får statsbidrag motsvarande 75 % av lönerna till vikarierna.

Den beskrivna verksamheten startade år 1972. Med hänvisning till att den nu visar tecken på att minska i omfattning yrkar socialdemokraterna att ungdomsdelegationen får i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter och arbetsmarknadsparter föreslå åtgärder för att vidga verksamhetens volym.

Med hänsyn till verksamhetens betydelse såväl för att tillgodose anställdas utbildningsbehov som för de anställningsmöjligheter den ger åt unga arbetslösa finner också utskottet det motiverat att man undersöker möjligheterna att vidga verksamheten. Det kan, som motionärerna föreslagit, vara lämpligt att låta ungdomsdelegationen pröva frågan och göra det på det angivna sättet. Utskottet biträder sålunda motionen i denna del. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört.

Avslutningsvis i det aktuella avsnittet av propositionen redovisas vissa ställningstaganden med anledning av sysselsättningsutredningens förslag om försök med individualiserad utbildning för vissa arbetslösa ungdomar.

mar. Försöksverksamheten redovisas närmare i nästföljande avsnitt. Statsrådet Wirtén markerar för sin del att ansvaret för verksamheten bör ligga på skolan och inte, som utredningen föreslagit, på arbetsförmedlingen. Deltagarna skall dock tas ut av förmedlingen efter samråd med skolan, och de bör vara berättigade till utbildningsbidrag under teori-studierna.

Åtgärder inom skolans område mot ungdomsarbetslöshet

Synpunkter och förslag beträffande åtgärder inom skolans område mot ungdomsarbetslöshet redovisas, som inledningsvis nämnts, i bilaga 2 till propositionen med statsrådet Mogård som föredragande. Vad som anförs i propositionen samt övervägande flertalet av de motionsyrkanden som redovisas i detta avsnitt av betänkandet gäller frågor som normalt faller inom utbildningsutskottets beredningsområde. Utbildningsutskottet har avgivit yttrande i dessa delar, och arbetsmarknadsutskottet vill redan inledningsvis klargöra att utskottet ansluter sig till de överväganden som har gjorts av utbildningsutskottet. När det gäller den närmare motiveringen till ställningstagandena hänvisas sålunda till utbildningsutskottets som bilaga till betänkandet fogade yttrande. I de få fall utbildningsutskottet inte funnit anledning yttra sig har detta särskilt anmärkts.

Med anledning av förslag av sysselsättningsutredningen förordar statsrådet Mogård en begränsad *försöksverksamhet med individualiserad utbildning* för vissa ungdomar. Det skall gälla ungdomar som har lång arbetslöshet bakom sig och för vilka annan form av utbildning inte är ett realistiskt alternativ. Tanken är att man för varje elev skall lägga upp ett individuellt utbildningsprogram, där skolmässig utbildning varvas med praktikarbete i form av beredskapsarbete. Studieprogrammen bör omfatta minst ett år och högst två år. Det påpekas att man redan vid gymnasieskolans kortkurser för arbetslös ungdom uppmärksammar möjligheterna att koppla samman beredskapsarbete eller annan praktik med kurserna. Statsrådet Mogård understryker därför att den nya försöksverksamheten närmast är ett sätt att systematisera och effektivisera kombinationen av kortkurser och beredskapsarbete. För riksdagens kännedom meddelas i propositionen att det är avsett att försöksverksamheten under budgetåret 1978/79 skall omfatta högst tio kommuner och totalt 200 elever.

Frågorna om huvudmannaskapet för verksamheten och om det studiesociala stödet till eleverna har redan berörts i närmast föregående avsnitt av betänkandet.

Socialdemokraterna godtar i motionen 1926 den föreslagna försöksverksamheten som sådan och framhåller att den ligger i linje med deras uppfattning att gymnasieskolan måste göras mer flexibel för att inte stöta bort de ungdomar som är i störst behov av gymnasial utbildning.

Inskränkningen av verksamheten till 200 elevplatser kan dock inte accepteras av socialdemokraterna. Enligt deras mening bör skolöverstyrelsen (SÖ) få i uppdrag att för nästa läsår planera för en försöksverksamhet med korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan, i första hand motsvarande 2 000 årselevplatser inkl. den av selsättningsutredningen föreslagna försöksverksamheten. Verksamheten bör kunna bedrivas i alla kommuner.

Som motionärerna själva erinrat om har riksdagen redan avslagit ett av dem tidigare framställt motionsyrkande om att 2 000 årselevplatser skall inrättas för kortare yrkesinriktade kurser som integrerad del av det reguljära kursutbudet i gymnasieskolan.

Utbildningsutskottet påpekar att regeringen för innevarande budgetår har medgivit att 3 700 årselevplatser får utnyttjas för bl. a. korta yrkesinriktade kurser och att det är avsett att SÖ i god tid före nästa läsårs början skall avge förslag om den fortsatta planeringen m. m. för bl. a. de nämnda kurserna för läsåret 1978/79. En breddad verksamhet av det slag motionärerna önskar är därmed fullt möjlig att bedriva under nästa läsår i många kommuner. Däremot är det inte realistiskt att räkna med att den planmässiga utvärderingen av försöksverksamheten kan avse fler årselevplatser än som har föreslagits i propositionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Med hänvisning till det ovan omnämnda beslutet av riksdagen och till utbildningsutskottets ställningstagande avstyrker arbetsmarknadsutskottet motionen 1926 i förevarande del.

Vidare föreslås i den socialdemokratiska partimotionen att *kortkurser anordnas även sommartid*, om det finns elevunderlag härför. Utbildningsutskottet har uppfattningen att ifrågavarande kursverksamhet bör bedrivas på ett flexibelt sätt genom kontinuerlig intagning och genom anordnande av kurser även sommartid. Härigenom kan befintliga lokalresurser utnyttjas på ett effektivt sätt. Utskottet förutsätter att även kursanordnarna delar denna uppfattning. Med hänsyn till vad utbildningsutskottet anfört bör motionsyrkandet inte föranleda någon åtgärd.

När det gäller *utformningen av det mer detaljerade utbildningsprogrammet* för varje elev anför statsrådet Mogård att detta bör ske på lokal nivå och i nära samråd mellan elev, skolstyrelse, arbetsförmedling m. fl samt aktuella företag och förvaltningar. De fackliga organisationerna nämns inte i sammanhanget. Socialdemokraterna finner detta anmärkningsvärt och yrkar i partimotionen att regeringen skall ges till känna att även dessa organisationer skall delta i utformningen av programmen.

Utbildningsutskottet avstyrker motionsyrkandet och anför därvid att företagens och förvaltningarnas ställningstaganden i programfrågorna enligt vad man får utgå från kommer att föregås av förhandling i vanlig ordning med de lokala fackliga organisationerna. Med företag skall enligt utbildningsutskottet således i dessa sammanhang förstås inte enbart

ägarna utan också de fackliga organisationerna. På grund av det anförda påkallar motionen inte någon åtgärd.

De korta, yrkesinriktade kurserna i gymnasieskolan liksom introduktionskurserna för invandrarungdom samt kurserna Studievägar och arbetsliv och Arbetsliv och utbildning (ALU) saknar *meritvärde* vid ansökan till studieväg i gymnasieskolan. Socialdemokraterna yrkar att föreskrifter skall meddelas om att även sådana kurser får tillgodoräknas som merit i det angivna sammanhanget.

I utbildningsutskottets yttrande på denna punkt erinras om de förslag i ämnet som har lagts fram av 1973 års betygsutredning och om att förslagen, efter nyligen avslutad remissbehandling, f. n. bereds i regeringens kansli. Med hänsyn härtill och till vad utbildningsutskottet i övrigt anført och föreslagit bör motionen i föreliggande del inte föranleda någon åtgärd.

Den socialdemokratiska partimotionen tar upp några frågor om utbildning och praktik för handikappade ungdomar utöver det tidigare i betänkandet behandlade förslaget om bidragsgivningen till arbetshjälpmedel vid praktik m. m. I fråga om förtidspensionerade ungdomar anmäler socialdemokraterna sin avsikt att återkomma till dessa ungdomars situation i samband med riksdagsbehandlingen av förslagen i sysselsättningsutredningens betänkande Arbete åt handikappade (SOU 1978: 14). Redan nu vill emellertid socialdemokraterna att man i anslutning till försöksverksamheten med varvad utbildning och praktik skall påbörja *uppsökande verksamhet bland unga pensionärer* i nära samarbete med handikapporganisationerna. Ett belopp om 1 milj. kr. bör anvisas för ändamålet. Förtidspensionärer som kommer att delta i verksamheten med utbildning och praktik bör under den tiden få behålla sin pension. Skulle utbildningsbidraget resp. lönen under praktiktiden vara förmånligare än *pensionen bör denna få bli vilande* under den aktuella tiden.

Utbildningsutskottet har inte yttrat sig över ovan redovisade förslag beträffande handikappade. Frågan om vilande pension har tagits upp i det av motionärerna nämnda betänkandet Arbete åt alla. Där förordas också en uppsökande verksamhet bland förtidspensionärer. De båda av motionärerna aktualiserade åtgärderna kommer alltså att prövas under arbetet med den proposition med anledning av sysselsättningsutredningens förslag som regeringen har aviserat till hösten. Riksdagen får alltså då möjlighet att återkomma till frågorna på grundval av ett bättre material än som i dag föreligger. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet de två yrkandena i motionen.

I Göteborg har bedrivits särskilda *kurser för arbetslösa ungdomar med svåra sociala handikapp*. Liknande kursverksamhet har också anordnats på ett par andra håll. Socialdemokraterna anför att kursen i Göteborg har gett uppmuntrande resultat men att den inte får fortsätta bl. a. därför att statsbidraget varit högre än för andra utbildningsvägar.

De yrkar att ett belopp om 4 milj. kr. ställs till SÖ:s förfogande under nästa budgetår för kurser som kräver högre statsbidrag på grund av större personaltäthet m. m. och som skall avse ungdomar som behöver större samhälleligt stöd.

Med åberopande av vad utbildningsutskottet anfört om medel som nästa budgetår kommer att stå till förfogande för särskilda åtgärder på skolområdet anser arbetsmarknadsutskottet — liksom utbildningsutskottet — att motionen i den aktuella delen inte bör föranleda någon åtgärd.

I propositionen berörs avslutningsvis sysselsättningsutredningens förslag om *förstärkta resurser för studie- och yrkesorientering* (syo). Enligt utredningen bör syo-resurserna särskilt inriktas på elever som lämnar grundskolan utan att söka vidareutbildning. Vidare måste invandrarungdomens problem uppmärksammas. Utredningen erinrar också om att försök med s. k. vägledningsgrupper i grundskolans avslutande årskurs prövats i en del kommuner med gott resultat. Därvid ges fördjupad arbetslivsorientering och studievägledning med möjlighet till praktisk yrkesorientering. Försöken föreslås av utredningen omfatta hela landet.

Statsrådet Mogård anser att de åtgärder utredningen har föreslagit bör prövas i samband med det årliga budgetarbetet och anmäler att hon avser att ta upp frågan på nytt i samband med höstens budgetarbete.

Enligt socialdemokraternas mening är det nödvändigt att utöka syo-resurserna i kampen mot ungdomsarbetslösheten. Därför bör ytterligare 1,6 milj. kr. anvisas för syo-verksamheten. Även Claes Elmstedt m. fl. (c) ställer i motionen 1925 ett yrkande om förstärkta resurser för syo, dock utan att ange något belopp.

Riksdagen har tidigare i år anvisat medel under anslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. för nästa budgetår. Anslaget har därvid räknats upp med 15,5 milj. kr. för att bl. a. göra det möjligt att ställa ytterligare medel till förfogande för uppföljande syo. I likhet med utbildningsutskottet avstyrker arbetsmarknadsutskottet med hänvisning härtill de båda motionsyrkandena.

Socialdemokraterna begär vidare ökad verksamhet med *planeringsråd*. Med hänsyn till att de lokala planeringsråden kommer att få vidgade uppgifter i samband med kortkurser och beredskapsarbete samt vid anskaffning av praktikplatser bör medlen för verksamhetsbidrag till de lokala råden ökas med 3,4 milj. kr.

I samband med den ovan nämnda uppräknings av anslaget till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. har riksdagen även beslutat att höja verksamhetsbidraget till de lokala planeringsråden.

F. n. pågår försök med regionala planeringsråd i Stockholm, Göteborg och Malmö. Avsikten är att få erfarenheter för fortsatt utbyggnad av verksamheten på det regionala planet. Socialdemokraterna yrkar att regionala planeringsråd inrättas i hela landet. De hävdar bl. a. att prak-

tikfrågorna inte kan lösas enbart på den enskilda kommunens arbetsmarknad. Anskaffningen av praktikplatser kräver också en regional planering. Som påpekas i motionen (1926) har socialdemokraterna tidigare i år motionsledes yrkat på utbyggnad av verksamheten med regionala planeringsråd. Det yrkandet har avslagits av riksdagen.

Därjämte begär socialdemokraterna inrättande av ett centralt planeringsråd inom SÖ för bl. a. effektivt och obyråkratiskt samarbete mellan olika myndigheter och organisationer i strävandena att tillförsäkra ungdomar rätten till arbete, utbildning eller praktik.

Med hänvisning till riksdagens tidigare i år fattade beslut om verksamhetsbidraget till de lokala planeringsråden och regionala planeringsråd samt i övrigt till utbildningsutskottets ställningstaganden avstyrks de aktuella yrkandena i den socialdemokratiska partimotionen.

Claes Elmstedt m. fl. (c) biträder i motionen 1925 den i propositionen förordade försöksverksamheten med individualiserad utbildning med praktik men uttalar samtidigt farhågor för att det därigenom utvecklas en parallell utbildning inom gymnasieskolan. Riksdagen bör därför ge regeringen till känna att *målsättningen bör vara att införa varvad utbildning för alla elever.*

Som anförs av utbildningsutskottet kan frågorna om växling mellan studier och yrkesarbete eller praktik väntas bli behandlade av gymnasieutredningen. Motionen bör därför i denna liksom i övriga ej tidigare behandlade delar inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vpk yrkar i partimotionen 1927 att riksdagen skall uttala sig för att *antalet platser på gymnasieskolans yrkesinriktade linjer ökas.* Vårdlinjen nämns särskilt i motionen.

Som utbildningsutskottet erinrat om har riksdagen tidigare i år redan beslutat om att öka antalet intagningsplatser på de direkt yrkesinriktade studievägarna i gymnasieskolan. Yrkandet i vpk-motionen avstyrks med hänvisning härtill.

Slutligen begär apk i motionen 1907 dels en *omedelbar utökning av utbildningen i gymnasieskolan*, dels utredning om en för alla ungdomar gemensam och obligatorisk skola som ger både god allmänbildning och verklig yrkesutbildning, dels ock utökad hemspråksundervisning i förskolan, grundskolan och gymnasieskolan för invandrarbarn och invandrarungdomar.

I enlighet med utbildningsutskottets redovisning och förslag bör motionen i förevarande delar avslås.

Anslagsfrågor, m. m.

Propositionen innehåller inga yrkanden om ökad medelstillsättning för de framlagda åtgärdsförslagen. Som framgått av vad som redovisats under föregående avsnitt har socialdemokraterna i partimotionen 1926 begärt anslagsuppräknings. Ett av dessa förslag har redan behandlats.

Det gäller yrkandet om att räkna upp det för nästa budgetår anvisade anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor med 4 milj. kr. för viss kursverksamhet.

Därutöver yrkas i socialdemokraternas motion för det första att det av riksdagen redan anvisade anslaget för nästa budgetår till Arbetsmarknadsservice räknas upp med sammanlagt 27,2 milj. kr. Härav avses 25,2 milj. kr. för personalförstärkning till arbetsförmedlingen, 1 milj. kr. till föreslagen informationskampanj och 1 milj. kr. till uppsökande verksamhet bland förtidspensionärer. För det andra yrkas att det likaså av riksdagen redan anvisade anslaget för nästa budgetår till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. räknas upp med 8 milj. kr. Av det beloppet avses 1,6 milj. kr. för utvidgad syo-verksamhet, 3,4 milj. kr. för verksamhetsbidrag till lokala planeringsråd och 3 milj. kr. till bidrag till regionala planeringsråd.

Med hänvisning till utskottets tidigare redovisade ställningstaganden i sakfrågorna avstyrker utskottet även de av socialdemokraterna begärda anslagsuppräkningsarna.

Utskottet har vid sin redovisning av propositionen särskilt uppehållit sig vid de frågor som aktualiserats i de föreliggande motionerna. I den mån det inte eljest framgår av framställningen under föregående avsnitt innebär utskottets ställningstaganden att utskottet godtar vad som anförts och föreslagits av statsråden Wirtén och Mogård. Riksdagen bör alltså anta de i propositionen 164 framlagda förslagen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *program för kampen mot ungdomsarbetslösheten* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 838,
2. beträffande *åtgärder inom den ekonomiska politiken m. m.* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1907, yrkandena 1, 2, 5 och 6,
3. beträffande *allmän arbetslöshetsförsäkring* att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1907, yrkandet 4, och 1977/78: 1927, yrkandet 5,
4. beträffande *lärlingsutbildning m. m.* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1655,
5. beträffande *sysselsättning för tonåringar i glesbygderna* att motionen 1977/78: 1666 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
6. beträffande *inriktningen av arbetsmarknadsverkets insatser för unga arbetslösa* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 1,

7. beträffande *ytterligare personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandena 2 och 3,
8. beträffande *ungdomsavdelningar vid arbetsförmedlingskontoren* att motionen 1977/78: 1927, yrkandet 1, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
9. beträffande *obligatorisk platsanmälan* att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1894 och 1977/78: 1927, yrkandet 2,
10. beträffande *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandena 10 och 11,
11. beträffande *statligt praktikarbete*
 - A. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
 - B. att motionen 1977/78: 1926, yrkandena 12 och 13, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
12. beträffande *lokala åtgärdsprogram mot ungdomsarbetslöshet och höjda statsbidrag till beredskapsarbeten* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1927, yrkandena 3 och 4,
13. beträffande *vägledning, utbildning och facklig information vid beredskapsarbeten för ungdomar* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 15,
14. beträffande *bidragsreglernas tillämpning vid beredskapsarbete inom jordbruk och fiske* att motionen 1977/78: 839 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
15. beträffande *fullgörande av obligatorisk praktik genom beredskapsarbete* att motionen 1977/78: 1339 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
16. beträffande *komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 7,
17. beträffande *komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 8,
18. beträffande *informationskampanj om trygghetslagstiftningen, m. m.* att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1925, yrkandet 1, och 1977/78: 1926, yrkandet 5,
19. beträffande *statsbidrag till arbetshjälpmedel för handikappade ungdomar* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 9, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,
20. beträffande *fler praktikplatser som led i den statliga personalpolitiken* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1669, yrkandet 2,

21. beträffande *översyn av de ekonomiska villkoren för ungdom i utbildning och praktik* att motionen 1977/78: 1661 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
22. beträffande *avskaffande av ungdomslöner* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 278,
23. beträffande *översyn av verksamheten med arbetsmarknadsutbildning kombinerad med beredskapsarbete* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 14, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
24. beträffande *försöksverksamhet med individualiserad utbildning* att riksdagen med bifall till propositionens förslag avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 20,
25. beträffande *kurser under sommartid* att motionen 1977/78: 1926, yrkandet 21, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
26. beträffande *medverkan av facklig organisation vid utformningen av utbildningsprogram* att motionen 1977/78: 1926, yrkandet 22, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
27. beträffande *meritvärdet av vissa kurser* att motionen 1977/78: 1926, yrkandet 24, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
28. beträffande *uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer och vilande pension* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandena 4 och 25,
29. beträffande *medel till kursverksamhet för ungdomar med sociala handikapp* att motionen 1977/78: 1926, yrkandet 23, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
30. beträffande *förstärkta bidragsmedel till studie- och yrkesorientering* att riksdagen avslår motionerna 1977/78: 1925, yrkandet 3, och 1977/78: 1926, yrkandet 16 i motsvarande del,
31. beträffande *verksamheten med planeringsråd, lokalt, regionalt och centralt*, att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandena 16 i motsvarande del, 17 och 19,
32. beträffande *målsättningen varvad utbildning i gymnasieskolan, m. m.* att motionen 1977/78: 1925, yrkandena 2 och 4, inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
33. beträffande *fler platser på gymnasieskolans yrkesinriktade linjer* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1927, yrkandet 6,
34. beträffande *omedelbar ökning av utbildningen inom gymnasieskolan, m. m.* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1907, yrkandena 3 och 7,
35. beträffande *uppräknings av förslagsanslaget Arbetsmarknads-service* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 6,
36. beträffande *uppräknings av förslagsanslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926, yrkandet 18,

37. att riksdagen godkänner de i propositionen 1977/78: 164, bilaga 1, förordade åtgärderna för att motverka arbetslöshet bland ungdomar,
38. att riksdagen godkänner de i samma proposition, bilaga 2, förordade åtgärderna inom skolans område mot ungdomsarbetslöshet,
39. att riksdagen även i övrigt antar de förslag som har lagts fram i propositionen, i den mån förslagen inte har behandlats i föregående punkter.

Stockholm den 18 maj 1978

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

EVA WINTHER

Närvarande: Eva Winther (fp), Alf Wennerfors (m), Erik Johansson i Simrishamn (s), Ingrid Ludvigsson (s), Arne Fransson (c), Bernt Nilsson (s), Pär Granstedt (c), Frida Berglund (s), Margaretha af Ugglas (m), Anna-Greta Leijon (s), Rune Johnsson i Mölndal (c), Sune Johansson (s), Anna Wohlin-Andersson (c), Lars Ulander (s) och Eric Hägelmark (fp).

Reservationer

Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson, Frida Berglund, Anna-Greta Leijon, Sune Johansson och Lars Ulander (alla s) har avgivit följande reservationer:

1. Inledande synpunkter

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Propositionen behandlar" och slutar "anslutning därtill" bort ha följande lydelse:

Propositionen behandlar i särskilda avsnitt i bil. 1 frågor om arbetsförmedlande åtgärder, beredskapsarbeten för ungdom, praktik, utbildningsinsatser inom arbetsmarknadsutbildningens ram och, i bil. 2, förslag till åtgärder inom skolan mot ungdomsarbetslöshet. Propositionens förslag kan knappast sägas innebära att nya grepp tas för att lösa problemen, utan de har närmast till syfte att samordna redan pågående aktiviteter. Utskottet tar först upp vissa motionsyrkanden om den allmänna inriktningen av åtgärderna för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Därefter redovisas propositionens förslag och motionerna i anslutning därtill.

dels att i den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Flera av" och slutar "motionen 1927" följande mening bort utgå:

Förslagen i den föreliggande propositionen är steg på vägen att förverkliga detta mål.

2. Inriktningen av arbetsmarknadsverkets insatser för unga arbetslösa och personalförstärkning till verket (mom. 6—7)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "Riksdagens beslut" och på s. 11 slutar "socialdemokratiska partimotionen" bort ha följande lydelse:

De försök som har gjorts med intensifierade förmedlingsinsatser för ungdomar visar entydigt att många ungdomars sysselsättningsproblem kan lösas om det finns personal som har tid att ta sig an ungdomarna. Lika entydiga är konsekvenserna av den probleminventering som görs i propositionen: arbetsförmedlingen måste snabbt tillföras ytterligare personal för ungdomsförmedlande uppgifter. Utskottet ställer sig därför bakom den socialdemokratiska motionens förslag om medel för ytterligare 150 tjänster och 150 aspiranter. Därmed blir det också möjligt att ge förmedlingsarbetet för ungdom den inriktning som har föreslagits i samma motion och som utskottet ansluter sig till. Utskottet återkommer i det avslutande avsnittet av betänkandet till frågan om medelsanvisningen. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av de i förevarande sammanhang upptagna yrkandena i den socialdemokratiska partimotionen.

dels att utskottets hemställan under 6 och 7 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *inriktningen av arbetsmarknadsverkets insatser för unga arbetslösa* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1926, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. beträffande *ytterligare personalförstärkning till arbetsmarknadsverket* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1926, yrkandena 2 och 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Obligatorisk platsanmälan (mom. 9)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar "Riksdagen tog" och slutar "lagt fram" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har tidigare i år vid behandlingen av betänkandet AU 1977/78: 21 tagit ställning till utbyggnaden av systemet med obligatorisk platsanmälan. Riksdagen anslöt sig därvid till regeringens uppfattning att den aktuella utbyggnadsetappen skulle begränsas till fyra län i Syd- och Mellansverige. Samtidigt avvisades ett socialdemokratiskt krav på snabbare utbyggnad. Det utomordentligt besvärliga arbetsmarknadsläget i Norrbotten motiverar speciella insatser. Införande av allmän platsanmälan är

ett ytterligare hjälpmedel för arbetsförmedlingen i länet som man i rådande situation inte bör avstå från. Tekniska förutsättningar för att införa anmälningsskyldigheten för arbetsgivare i länet kommer att finnas genom att systemet med datorbaserade platslistor nu införs i Norrbotten. Utskottet biträder alltså motionen 1894. Det anförda innebär att yrkandet i vpk-motionen har tillgodosetts i viss del.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *obligatorisk platsanmälan* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1894 samt med anledning av motionen 1977/78: 1927, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

4. Försök med nya former av planering av beredskapsarbeten (mom. 10)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Enligt utskottets" och på s. 13 slutar "för dem" bort ha följande lydelse:

Systemet för planering av beredskapsarbeten lider ännu av stora brister. Det är angeläget att finna nya vägar att förbättra systemet. Utskottet ställer sig därför bakom det socialdemokratiska motionsyrkandet om försök med nya planeringsformer. I dessa försök avses ingå att länsarbetsnämnderna i vissa områden av landet skall kunna ålägga offentliga och privata arbetsgivare att upprätta och förete beredskapsarbetsplaner. För att försöksverksamheten skall kunna komma i gång så snart som möjligt bör regeringen skyndsamt förelägga riksdagen förslag till den rättsliga regleringen av länsarbetsnämndernas befogenheter. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. beträffande *försök med nya former av planering av beredskapsarbeten* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandena 10 och 11, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

5. Vägledning, utbildning och facklig information vid beredskapsarbeten för ungdomar (mom. 13)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 15 som börjar "Utskottet delar" och slutar "aktuell del" bort ha följande lydelse:

I motsats till föredragande statsrådet har utskottet den bestämda uppfattningen att alla ungdomar som deltar i beredskapsarbete bör ges vägledning, utbildning och facklig information på sätt som närmare har ut-

vecklats i den socialdemokratiska partimotionen. Regeringen bör underlättas härom.

dels att utskottets hemställan under 13 bort ha följande lydelse:

13. beträffande *vägledning, utbildning och facklig information vid beredskapsarbeten för ungdomar* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 15, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik (mom. 16)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar "Begreppet praktik" och slutar "socialdemokratiska motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Begreppet praktik är inte definierat i LAS eller i förarbetena till denna lag. Praktikbegreppet har, som även berörts i propositionen, på senare år tolkats på skiftande sätt. Det gör det angeläget att fastställa lagens innebörd på denna punkt, så att inte rådande oklarhet, som LO påpekat, utnyttjas för att anställa ungdomar som s. k. praktikanter på otrygga och oförmånliga villkor. Sysselsättningsutredningen har lagt fram ett förslag till en strikt definition av praktikbegreppet. Förslaget har vunnit instämmanden från de flesta håll vid remissbehandlingen. Även föredragande statsrådet uttalar i propositionen att den föreslagna definitionen är väl avvägd. De formella skäl han åberopar för att inte nu föreslå lagändring kan, som framhålls i den socialdemokratiska motionen, inte sägas vara bärande. De materiella skälen för en lagändring är starka, och formellt sett är det fråga om ett enkelt ingrepp i lagen. Pågående utredningsarbete inom kommittén för översyn av lagstiftningen om anställningsskydd är därför inget hinder mot att regeringen snabbt lägger fram förslag till lagändring för riksdagen. Utskottet biträder sålunda det socialdemokratiska motionsyrkandet.

Utskottet är medvetet om att det också är angeläget att kunna tillgodose behov av praktik- och korttidsanställningar som faller utanför sysselsättningsutredningens praktikbegrepp. Detta har bl. a. framhållits från AMS sida. Det finns emellertid goda möjligheter att tillgodose dessa behov på ett för alla parter tillfredsställande sätt, bl. a. genom det som i dag benämns beredskapsarbeten i praktiksyste.

dels att utskottets hemställan under 16 bort ha följande lydelse:

16. beträffande *komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 7, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik (mom. 17)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Utskottet ansluter" och slutar "motionen 1926" bort ha följande lydelse:

Som tidigare sagts i betänkandet är det ett av alla omfattat sysselsättningspolitiskt mål att garantera ungdomar arbete, utbildning eller praktik. Ett delmål som borde kunna genomföras redan i dag är att garantera praktikplatser åt ungdomar som har praktik som obligatoriskt inslag i sin utbildning. Genom socialdemokratiska initiativ har möjligheterna ökat att på frivillig väg ta fram behövliga platser genom nya former för samverkan mellan berörda parter (distriktsarbetsnämnder och SSA-råd). Arbetsmarknadsmyndigheterna, som har ansvaret för anskaffningen av praktikplatser, måste dock ha möjlighet att — sedan andra utvägar prövats — med stöd av lag kunna ålägga arbetsgivare att ställa nödvändiga praktikplatser till förfogande. Mot den bakgrunden ställer sig utskottet bakom det socialdemokratiska motionsyrkandet om komplettering av främjandelagen. Riksdagen bör föreläggas förslag härom. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 17 bort ha följande lydelse:

17. beträffande *komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 8, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Informationskampanj om trygghetslagstiftningen, m. m. (mom. 18)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 18 som börjar "Informationsuppgifter av" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det råder många missförstånd om trygghetslagarnas egentliga innebörd och om arbetsgivarnas möjligheter att anställa ungdomar. Utskottet tvingas konstatera att den allmänna debatt som förts inte har medverkat till att undanröja dessa missförstånd utan snarare haft motsatt effekt. Som föreslås i den socialdemokratiska motionen bör därför samhället låta genomföra en informationskampanj. Syftet med denna skall vara att upplysa arbetsgivare om trygghetslagarnas verkliga innebörd och om de möjligheter att anställa ungdomar som finns bl. a. genom systemet med enskilda beredskapsarbeten.

Kampanjen kan enklast administreras av arbetsmarknadsverket som led i dess allmänna informationsverksamhet. De medel som står till verkets förfogande för externa informationsaktiviteter bör för ända-

målet förstärkas med 1 milj. kr. Med vad utskottet nu föreslagit får också yrkandet i motionen av Claes Elmstedt m. fl. anses vara tillgodosett. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anför.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. beträffande *informationskampanj om trygghetslagstiftningen, m. m.* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 5, samt med anledning av motionen 1977/78: 1925, yrkandet 1, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

9. Försöksverksamhet med individualiserad utbildning (mom. 24)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 23 som börjar "Utbildningsutskottet påpekar" och slutar "förevarande del" bort ha följande lydelse:

Arbetsmarknadsutskottet ansluter sig till vad socialdemokraternas företrädare anför i anslutning till utbildningsutskottets yttrande på denna punkt. SÖ bör sålunda få i uppdrag att planera för i första hand 2 000 årselevplatser för korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser inom gymnasieskolan. I det föreslagna antalet årselevplatser ingår de 200 som föreslås i propositionen. Härigenom skapas en permanent kursverksamhet under hela läsåret 1978/79 för sådana elever som lämnar grundskolan utan att gå vidare till gymnasieskolans längre utbildningar. Genom att kurserna blir permanenta får länsskolnämnder och länsarbetsnämnder samt lokala skolstyrelser möjlighet att långsiktigt planera en sådan kursverksamhet. En strävan bör vara att bygga samman korta kurser till en mer sammanhållen yrkesutbildning. Utskottet ser sålunda kurserna inte enbart som ett arbetsmarknadspolitiskt instrument utan som en metod att skapa ett mer varierat utbildningsutbud och därmed förebygga kommande sysselsättningssvårigheter för en del ungdomar.

Med hänvisning till det ovan anförda tillstyrker arbetsmarknadsutskottet motionen 1926 i förevarande del. Utskottets ställningstagande bör bringas till regeringens kännedom.

dels att utskottets hemställan under 24 bort ha följande lydelse:

24. beträffande *försöksverksamhet med individualiserad utbildning* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 20, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

10. Meritvärdet av vissa kurser (mom. 27)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "I utbildningsutskottets" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i bedömningen att dessa kurser för många ungdomar kan vara ett bättre sätt att förbereda sig för studier i gymnasieskolan. De socialdemokratiska företrädarna i utbildningsutskottet framhåller också att det är angeläget att de ungdomar som genomgår en kort yrkesinriktad kurs i gymnasieskolan får räkna detta som en merit vid ansökan till andra studier. Riksdagen bör sålunda besluta att med bifall till motionen i föreliggande del hos regeringen hemställa om att regeringen meddelar föreskrifter om korta yrkesinriktade kursers meritvärde enligt de riktlinjer som förordas i motionen samt underrätta regeringen härom.

dels att utskottets hemställan under 27 bort ha följande lydelse:

27. beträffande *meritvärdet av vissa kurser* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 24, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

11. Uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer och vilande pension (mom. 28)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 24 som börjar "Utbildningsutskottet har" och slutar "i motionen" bort ha följande lydelse:

I den nya försöksverksamheten med varvad utbildning och praktik är det betydelsefullt att redan från början sträva efter att få med även unga förtidspensionärer. Verksamheten bör i många fall vara ett lämpligt medel att slussa ut dem till en aktiv tillvaro i arbetslivet. Som föreslagits av socialdemokraterna bör i samarbete med handikapporganisationerna startas en uppsökande verksamhet bland de unga förtidspensionärerna, och ett belopp om 1 milj. kr. bör ställas till arbetsmarknadsverkets förfogande för att finansiera verksamheten. Det bör vidare uppdras åt regeringen att pröva den i motionen berörda frågan om vilande pension och förelägga riksdagen härav föranledda förslag. Regeringen bör underrättas om det anförda.

dels att utskottets hemställan under 28 bort ha följande lydelse:

28. beträffande *uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer och vilande pension* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandena 4 och 25, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Medel till kursverksamhet för ungdomar med sociala handikapp (mom. 29)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar "Med åberopande" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som anförts av socialdemokraterna i utbildningsutskottet visar erfarenheterna av försökskurserna för socialt handikappade ungdomar att fortsatt verksamhet är angelägen. Enligt arbetsmarknadsutskottets mening bör olika projekt för att tillgodose ungdomars behov stöttas. SÖ bör därför enligt utskottets uppfattning få särskilda medel för att initiera kurser för socialt handikappade ungdomar i kommuner som önskar starta sådan kursverksamhet. Medlen skall avse en ökad personaltäthet jämfört med vad som gäller för reguljära kurser. En förutsättning bör vara att kommunerna i viss utsträckning själva bidrar med medel för bl. a. lokaler, utrustning och kurativa insatser. Utskottet föreslår i likhet med den socialdemokratiska partimotionen att 4 milj. kr. ställs till SÖ:s förfogande för sådan verksamhet. Anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor bör i enlighet härmed förstärkas med motsvarande belopp. Med ändring av tidigare beslut av riksdagen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 2 273 500 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. beträffande *medel till kursverksamhet för ungdomar med sociala handikapp* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 23, samt med ändring av tidigare beslut¹ till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 2 273 500 000 kr.

¹ Prop. 1977/78: 100 bilaga 12 p. C 17, UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224.

13. Förstärkta bidragsmedel till studie- och yrkesorientering (mom. 30)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar "Riksdagen har" och slutar "båda motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

I propositionen understryks värdet av de insatser, som kan göras genom uppföljande studie- och yrkesorientering (syö) och genom lokala planeringsråd. Ytterligare uppgifter läggs genom propositionen på syö och planeringsråden. Regeringen förordar emellertid ingen utökning av resurserna för dessa ändamål utan hänvisar till det årliga budgetarbetet när det gäller de förslag av ekonomisk karaktär som framlagts av systerutredningen. Utskottet anser att ytterligare resurser nu bör ges till de lokala planeringsråden samt till syö i form av ett samlat belopp som ställs till SÖ:s förfogande. SÖ bör få ca 50 grundbelopp eller

ca 5 milj. kr. att fördela till olika kommuner. Fördelningen på kommuner skall ske med hänsyn bl. a. till ungdomsarbetslöshet, andel ungdomar som inte tagits in i gymnasieskolan, antal invandrarelever samt försöksverksamhet med varvad utbildning och praktik och korta yrkesinriktade kurser. Utskottet biträder alltså den socialdemokratiska motionens förslag. Härmed är också yrkandet om förstärkta syo-resurser i motionen av Claes Elmstedt m. fl. (c) tillgodosett. Vad utskottet anfört i anslutning till motionerna bör regeringen underrättas om. Till frågan om medelsanvisningen återkommer utskottet i avsnittet om Anslagsfrågor, m. m.

dels att utskottets hemställan under 30 bort ha följande lydelse:

30. *beträffande förstärkta bidragsmedel till studie- och yrkesorientering* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 16 i motsvarande del, samt med anledning av motionen 1977/78: 1925, yrkandet 3, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Verksamheten med planeringsråd, lokalt, regionalt och centralt (mom. 31)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 26 som börjar "Med hänvisning" och slutar "socialdemokratiska partimotionen" bort ha följande lydelse:

Frågan om ökade resurser för de lokala planeringsrådets verksamhet har behandlats i reservationen 13. Som anförts från socialdemokraternas sida i utbildningsutskottet kan de lokala planeringsråden, som omfattar en kommun, enligt arbetsmarknadsutskottets mening inte klara t. ex. praktikplatsanskaffningen inom resp. kommun. För detta krävs en regional samordning. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att de beslutade regionala planeringsråden införs läsåret 1978/79. För ändamålet bör anvisas ett belopp om 3 milj. kr. (motsvarande 30 grundbe-
lopp). Anslagsfrågan behandlas längre fram i betänkandet.

Utskottet anser vidare, liksom socialdemokraterna i utbildningsutskottet, att det finns behov av att införa ett centralt planeringsråd inom skolöverstyrelsen (SÖ). I en gemensam skrivelse till regeringen har LO och TCO krävt ett sådant planeringsråd, bl. a. för att följa och stödja de lokala och regionala rådets verksamhet.

Vad utskottet med tillstyrkande av de aktuella yrkandena i den socialdemokratiska partimotionen har anfört bör regeringen underrättas om.

dels att utskottets hemställan under 31 bort ha följande lydelse:

31. *beträffande verksamheten med planeringsråd, lokalt, regionalt och centralt* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:

1926, yrkandena 16 i motsvarande del, 17 och 19, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

15. Uppräkning av anslagen Arbetsmarknadsservice och Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. (mom. 35 och 36)

under förutsättning av bifall till reservationerna 2, 8, 11, 13 och 14.

De socialdemokratiska reservanternas anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 27 som börjar "Med hänvisning" och slutar "begärda anslagsuppräkningsarna" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till utskottets tidigare redovisade ställningstaganden i sakfrågorna tillstyrker utskottet även de av socialdemokraterna begärda anslagsuppräkningsarna.

dels att utskottets hemställan under 35 och 36 bort ha följande lydelse:

35. beträffande *uppräkning av förslagsanslaget Arbetsmarknadsservice* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 6, samt med ändring av tidigare beslut¹ till Arbetsmarknadsservice för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 796 180 000 kr.,
36. beträffande *uppräkning av förslagsanslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1926, yrkandet 18, samt med ändring av tidigare beslut² till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 85 196 000 kr.

¹ Prop. 1977/78: 100 bilaga 15 p. B 1, AU 1977/78: 21, rskr 1977/78: 189.

² Prop. 1977/78: 100 bilaga 12 p. C 9, UbU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 181.

Utbildningsutskottets yttrande

1977/78: 5 y

över vissa delar av propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet jämte motioner

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har berett utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över propositionen 1977/78: 164 om åtgärder mot ungdomsarbetslöshet jämte motioner.

Med anledning av propositionen i vad den gäller frågor om studie- och yrkesorientering m. m. och vissa utbildningsfrågor samt motionen 1977/78: 1907 yrkandena 3 och 7, motionen 1977/78: 1925 yrkandena 2 och 3, motionen 1977/78: 1926 yrkandena 16—24 och motionen 1977/78: 1927 yrkandet 6 vill utbildningsutskottet anföra följande.

Enligt propositionen har under de senaste åren i genomsnitt 70—75 % av eleverna i grundskolan fortsatt direkt till gymnasieskolan. Ca 8 % har gått direkt till annan utbildning. Ungefär 15 % har inte studerat vidare direkt efter grundskolan. Av dem som påbörjat utbildning i gymnasieskolan avbryter ca 8 % utbildningen utan att senare fullfölja den.

Ca 5 % av eleverna i grundskolans årskurs 9 har fått en i viss mening ofullständig utbildning (blivit skolbefriade, totalskolkat en längre tid eller skolkat i vissa ämnen, fått särskild undervisning eller fått jämkad studiegång).

De uppföljningsundersökningar som görs ett år efter avslutad grundskoleutbildning visar vad eleverna gör ca ett år efter avslutad skolgång. Den senaste undersökningen avser förhållandena för de elever som slutade grundskolan år 1974, dvs. förhållandena våren 1975. Av undersökningen framgår att 68 % av eleverna befann sig i utbildning, 26 % hade arbete, 2 % var arbetslösa och 4 % ägnade sig åt övrig verksamhet.

Lokala planeringsråd (SSA-råd) har fr. o. m. läsåret 1976/77 inrättats i alla kommuner. De har i uppgift att biträda skolstyrelserna i frågor rörande utbildningens anknytning till arbetslivet och att följa yrkesutbildningen i kommunen. Kommunerna har givits ett uppföljningsansvar för alla ungdomar upp till 18 års ålder (jfr prop. 1975/76: 39 s. 282—283, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367). Genom de lokala planeringsråden och de regionala råd som försöksvis har inrättats på vissa håll har samarbetsorgan skapats mellan skolstyrelse, arbetsförmedling och arbetsmarknadens parter. Arbetsförmedlingarna har ett särskilt ansvar för de ungdomar som i stället för utbildning önskar ett arbete.

Kommunerna får statsbidrag till sina *kostnader för studie- och yrkesorientering m. m.* Bidraget beräknas med utgångspunkt i ett grundbelopp och ett jämförelsetal. Grundbeloppet är för redovisningsåret 1977/78 95 672 kr. Till lokala planeringsråd utgår innevarande budgetår ett verksamhetsbidrag som skall utgöra sex procent av kommunens totala antal grundbelopp till studie- och yrkesorientering, dock lägst 0,2 och högst två grundbelopp.

Riksdagen har för budgetåret 1978/79 till Bidrag till studie- och yrkesorientering anvisat ett förslagsanslag av 77 196 000 kr. (prop. 1977/78: 100, UbU 1977/78: 16, rskr 1977/78: 181).

I motionen 1977/78: 1926 (yrkandena 16—18) föreslås att statsbidraget ökas med dels 1,6 milj. kr. för uppsökande studie- och yrkesorientering (16 grundbelopp), dels 3,4 milj. kr. (34 grundbelopp) för lokala planeringsråd, dels 3 milj. kr. (30 grundbelopp) för regionala planeringsråd i hela landet. Enligt motionen 1977/78: 1925 (yrkandet 3) bör resurserna till studie- och yrkesorienteringen förstärkas. I denna anges dock ingen tidpunkt för när detta skall ske.

Genom riksdagens beslut tidigare i vår har anslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering för budgetåret 1978/79 räknats upp med 15,5 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. I detta belopp ingår dels ytterligare medel till uppföljande studie- och yrkesorientering, dels medel för höjning av verksamhetsbidraget till lokala planeringsråd från 6 % till 10 % av kommunens totala antal grundbelopp för studie- och yrkesorientering, dock lägst 0,3 och högst 2 grundbelopp.

Försöksverksamhet med regionala planeringsråd i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna pågår sedan hösten 1977. Avsikten är att denna försöksverksamhet skall ge ökade erfarenheter av regional samordning att bygga vidare på vid den fortsatta utbyggnaden (jfr UbU 1977/78: 16 s. 13).

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det kan behövas ökade resurser till den uppföljande studie- och yrkesorienteringen samt till planeringsråd. Frågan om ytterligare resurser härtill är emellertid av sådan karaktär att den bör prövas i det årliga budgetarbetet. Med hänvisning till den uppräknings med 15,5 milj. kr. av anslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. som skett för budgetåret 1978/79 enligt riksdagens nyssnämnda beslut och till pågående försöksverksamhet med regionala planeringsråd samt till att det står kommunerna fritt att vid behov skapa de samrådsorgan som man anser nödvändiga på regional nivå föreslår utskottet att motionen 1977/78: 1925 yrkandet 3 och motionen 1977/78: 1926 yrkandena 16, 17 och 18 avstyrks.

Vad gäller den i motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 19) berörda frågan om att införa ett centralt inom skolöverstyrelsen (SÖ) placerat planeringsråd vill utskottet ifrågasätta behovet av ett sådant. Det är inte självklart att en hierarkisk organisation alltid är meningsfull. Under

alla omständigheter bör denna fråga inte aktualiseras förrän slutgiltig ställning tagits till hur en regional organisation skall byggas upp. Med det anförda föreslår utskottet att motionen 1977/78: 1926 yrkandet 19 avstyrks.

Till *bidrag till driften av gymnasieskolor* har riksdagen för budgetåret 1978/79 anvisat ett förslagsanslag av 2 269 500 000 kr. (prop. 1977/78: 100, UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224). Medel har därvid beräknats för 105 380 helårsplatser i intagningsklasser inom gymnasieskolans grundskoleanknutna del. När det gäller specialkurser som är kortare än ett år eller vilka förutsätter tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder har medel beräknats för 26 330 årselevplatser. Vidare har riksdagen beslutat att i den mån starka skäl — t. ex. arbetsmarknadsskäl — talar för en ökning av antalet elevplatser i gymnasieskolan skall regeringen ha rätt att besluta därom.

Sysselsättningsutredningen har den 11 oktober 1977 till regeringen överlämnat en skrivelse med förslag till vissa åtgärder för att bl. a. underlätta ungdomars övergång från skola till arbete. Utredningen föreslår bl. a. att försöksverksamhet med teoriundervisning varvad med praktiskt arbete startas på ett antal orter. Utredningsförslaget innebär i korthet att ett individuellt utbildningsprogram skall läggas upp för varje i försöksverksamheten deltagande elev. "Skolmässig utbildning" skall därvid varvas med "utbildning i arbetslivet". Längden av dessa perioder och hur de skall läggas in i programmet skall avgöras från fall till fall. Utredningens förslag, som enligt vad utredningen själv framhåller närmast är en skiss, behöver enligt föredragande statsrådet ytterligare bearbetas. Enligt propositionen bör en begränsad försöksverksamhet i syfte att systematisera och effektivisera en varvning av kortkurser och beredskapsarbete komma till stånd i ett begränsat antal kommuner med varierande arbetsmarknads- och utbildningsmöjligheter. Försöksverksamheten skall under budgetåret 1978/79 omfatta högst tio kommuner och totalt 200 elever. Studieprogrammet bör omfatta en total tidsperiod av lägst ett år och högst två år och så långt som det är möjligt leda fram till en yrkesutbildning.

Enligt motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 20) bör SÖ få i uppdrag att fr. o. m. hösten 1978 planera korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan inkl. den av sysselsättningsutredningen föreslagna försöksverksamheten, varvid ifrågavarande kursverksamhet i första hand skall motsvara 2 000 årselevplatser.

Regeringen har — mot bakgrund av att närmare erfarenheter saknas av en sådan försöksverksamhet som sysselsättningsutredningen föreslagit — funnit att denna verksamhet bör förläggas till ett begränsat antal kommuner med stort intresse för sådan utbildning. Därigenom bör de bästa förutsättningar föreligga att starta en försöksverksamhet som efter särskild utvärdering kan ge erfarenheter för framtiden. Härtill kommer

att föredragande statsrådet räknar med att SÖ i god tid före läsårets början hösten 1978 skall inkomma till regeringen med förslag beträffande den fortsatta planeringen av korta yrkesinriktade kurser m. m. för läsåret 1978/79. Det bör erinras om att regeringen av bl. a. arbetsmarknadsskäl har medgett att det antagningstal som fastställts för gymnasieskolan för innevarande budgetår får överskridas med totalt 3 700 årselevplatser att utnyttjas för bl. a. korta yrkesinriktade kurser. Enligt vad utskottet erfarit har utbildningsanordnare m. fl. därvid haft att uppmärksamma möjligheterna att kombinera dessa kurser med beredskapsarbete eller praktik för arbetslös ungdom. En breddad försöksverksamhet med den inriktning och av den omfattning som motionärerna önskar är alltså fullt möjlig att bedriva under nästa budgetår i många kommuner. Däremot är det inte realistiskt att räkna med att den planmässiga utvärderingen av försöksverksamheten kommer att kunna avse fler årselevplatser än nyssnämnda 200.

Med erinran om riksdagens tidigare beslut i ärendet (prop. 1977/78: 100, UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224) anser utskottet att motionen 1977/78: 1926 yrkandet 20 om uppdrag till SÖ beträffande viss planering bör avslås av riksdagen.

I motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 21) föreslås att riksdagen uttalar att korta yrkesinriktade kurser skall anordnas även sommartid om elevunderlag för detta föreligger.

Utskottet har uppfattningen att ifrågavarande kursverksamhet bör bedrivas på ett flexibelt sätt genom kontinuerlig intagning och genom anordnande av kurser även sommartid. Härigenom kan befintliga lokalresurser utnyttjas på ett effektivt sätt. Utskottet förutsätter att även kursanordnarna delar denna uppfattning och föreslår med hänvisning härtill att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1926 yrkandet 21.

I vad gäller utformningen av det mera detaljerade utbildningsprogrammet för varje elev utgår enligt vad utskottet erfarit regeringen från att företagens resp. förvaltningarnas ställningstaganden i dessa frågor kommer att ske efter förhandling i vanlig ordning med de lokala fackliga organisationerna. Med företag skall således i dessa sammanhang förstås inte enbart ägarna utan också de fackliga organisationerna. Med detta förtydligande anser utskottet att motionen 1977/78: 1926 yrkandet 22 inte påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Vissa kommuner, bl. a. Göteborgs kommun och Huddinge kommun, bedriver särskilda kurser för socialt handikappade ungdomar. Enligt motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 23) har ett stort antal av de ungdomar som genomgått dessa kurser kommit in på annan utbildning eller fått arbete. Enligt motionärerna kommer Göteborgs kommun fr. o. m. budgetåret 1978/79 inte att kunna få statliga bidrag till denna kursverksamhet i samma utsträckning som förut. SÖ bör därför, säger motionärerna, för nästa budgetår få 4 milj. kr. för att initiera kurser

av liknande slag på andra platser i landet och för att möjliggöra fortsatt verksamhet i Göteborg.

Enligt vad utskottet erfarit har under innevarande budgetår bl. a. medel från anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet använts för den i motionen 1977/78: 1926 nämnda försöksverksamheten i Göteborg. I Huddinge bedrivs den i motionen berörda introduktionskursen med statsbidrag som för gymnasieskolkurs.

I skrivelse den 15 februari 1978 till regeringen har SÖ anfört att en reservation om ca 3,5 milj. kr. kan beräknas uppkomma under anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet med utgången av juni 1978. SÖ hemställer att under anslaget uppkommande reservation får disponeras av SÖ för särskilda åtgärder för elever i gymnasieskolor under budgetåret 1978/79. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1977/78: 21 med anledning av propositionen 1977/78: 85 om nytt statsbidrag till grundskolan m. m. jämte motioner (s. 30; rskr 1977/78: 260) har utskottet beträffande ifrågavarande reservation uttalat bl. a. att utskottet för egen del inget har att erinra mot att SÖ får disponera reservationen och att denna alltså inte tillförs budgetutjämningsfonden. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionen 1977/78: 1926 yrkandet 23 om medel för särskilda åtgärder för elever i gymnasieskolor under budgetåret 1978/79 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 24) hemställs att föreskrifter skall meddelas rörande korta yrkesinriktade kursers meritvärde.

Allmänt gäller i dag för alla sökande att mer än sex månaders praktik får räknas som merit vid ansökan till gymnasieskola och att yrkesutbildningskurs får inräknas i denna praktiktid. Beträffande den fria kvotens utnyttjande vid intagningen till gymnasieskolan är det enligt SÖ:s anvisningar till intagningsnämnderna angeläget att nämnderna i sitt arbete tar till vara de möjligheter och den frihet som den fria kvoten innebär, nämligen att låta intagningen av en del sökande präglas av en individuell helhetsbedömning med de speciella hänsynstaganden som är motiverade i det enskilda fallet. Utskottet vill stryka under vikten av att sådana särskilda hänsyn tas.

1973 års betygsutredning (BU) har beträffande meritvärdet av förutbildning vid ansökan till gymnasieskolan föreslagit att den sökande får poäng för avslutad utbildning utöver grundskolan. Utbildningen skall för att få tillgodoräknas omfatta minst en månad. Remisstiden för utredningsförslaget utgick den 2 maj 1978, och förslaget bereds f. n. i regeringens kansli.

Utskottet utgår från att regeringen i sitt beredningsarbete beaktar att de korta yrkesinriktade kurserna bör få meritvärde på sätt BU föreslagit. Detta är så mycket mer angeläget som sysselsättningssituationen för ungdomar i dag är besvärlig. Många av dessa ungdomar väljer nämligen sådana korta kurser.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att yrkandet 24 i motionen 1977/78: 1926 inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Då frågor om växling mellan studier och yrkesarbete eller praktik kan förväntas bli behandlade av gymnasieutredningen (U 1976: 10) anser utskottet att motionen 1977/78: 1925 yrkandet 2 inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hänvisar till samma utredning och till propositionen 1977/78: 164 när det gäller motionen 1977/78: 1907 yrkandet 3 om visst utredningsarbete beträffande ungdomsskolan samt om ökat antal utbildningsplatser. Motionen bör i denna del avslås av riksdagen.

Med erinran om att antalet intagningsplatser på de direkt yrkesinriktade studievägarna i gymnasieskolan ökat genom riksdagens beslut (prop. 1977/78: 100, UbU 1977/78: 20, rskr 1977/78: 224) med ca 3 000 för nästa budgetår föreslår utskottet att motionen 1977/78: 1927 yrkandet 6 om ökat antal platser på de yrkesinriktade linjerna avstyrks.

Utskottet avstyrker slutligen bifall till motionen 1977/78: 1907 yrkandet 7 om utökad hemspråksundervisning med hänvisning till riksdagens beslut med anledning av dels propositionen 1976/77: 22 om statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrarbarn m. m. (UbU 1976/77: 10, rskr 1976/77: 111), dels motionerna 1977/78: 1087 och 1977/78: 1195 om hemspråksträning (prop. 1977/78: 100, SoU 1977/78: 25, s. 18—19, rskr 1977/78: 188).

Stockholm den 9 maj 1978

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Ove Nordstrandh (m), Sven Johansson (c), Bengt Wiklund (s), Linnea Hörlén (fp), Lars Gustafsson (s), Lena Hjelm-Wallén (s), Per-Olof Strindberg (m), Roland Sundgren (s), Helge Hagberg (s), Jörgen Ullenhag (fp), Lennart Bengtsson (c), Gunnar Richardson (fp) och Margit Sandéhn (s).

Avvikande meningar

1. beträffande anslaget *Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.* av Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren, Helge Hagberg och Margit Sandéhn (samtliga s) som anser att den del av utskottets yttrande på s. 2 som börjar "Genom riksdagens" och slutar "yrkandena 16, 17 och 18 avstyrks" bort ha följande lydelse:

I propositionen understryks värdet av de insatser, som kan göras genom uppföljande studie- och yrkesorientering och genom lokala

planeringsråd. Ytterligare uppgifter läggs genom propositionen på studie- och yrkesorienteringen och planeringsråden. Regeringen förordar emellertid ingen utökning av resurserna för dessa ändamål utan hänvisar till det årliga budgetarbetet när det gäller de förslag av ekonomisk karaktär som framlagts av sysselsättningsutredningen. Utskottet anser att ytterligare resurser nu bör ges till de lokala planeringsråden samt till studie- och yrkesorienteringen i form av ett samlat belopp som ställs till SÖ:s förfogande. SÖ bör få ca 50 grundbelopp eller ca 5 milj. kr. att fördela till olika kommuner. Fördelningen på kommuner skall ske med hänsyn bl. a. till ungdomsarbetslöshet, andel ungdomar som inte tagits in i gymnasieskolan, antal invandrarelever samt försöksverksamhet med varvad utbildning och praktik och korta yrkesinriktade kurser. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet 16 i motionen 1977/78: 1926.

De lokala planeringsråden, som omfattar en kommun, kan enligt utskottets mening inte klara t. ex. praktikplatsanskaffningen inom resp. kommun. För detta krävs en regional samordning. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att de beslutade regionala planeringsråden införs läsåret 1978/79. Riksdagen bör därför med bifall till motionen 1977/78: 1926 yrkandet 17 hemställa hos regeringen att regionala planeringsråd inrättas i hela landet budgetåret 1978/79. För detta krävs ca 30 grundbelopp motsvarande ca 3 milj. kr.

Anslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. bör för nämnda ändamål med anledning av motionen 1977/78: 1925 yrkandet 3 och med bifall till motionen 1977/78: 1926 yrkandet 18 räknas upp med $(5+3=)$ 8 milj. kr., vilket innebär att anslaget — med ändring av tidigare beslut — bör föras upp med 85 196 000 kr. för budgetåret 1978/79.

2. beträffande *centralt planeringsråd* av Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren, Helge Hagberg och Margit Sandéhn (samtliga s) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Vad gäller" och på s. 3 slutar "yrkandet 19 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i överensstämmelse med yrkandet i motionen 1977/78: 1926 (yrkandet 19) att det finns behov av att införa ett centralt planeringsråd inom skolöverstyrelsen (SÖ). I en gemensam skrivelse till regeringen har LO och TCO krävt ett sådant planeringsråd, bl. a. för att följa och stödja de lokala och regionala rådets verksamhet. Utskottet föreslår att motionen 1977/78: 1926 yrkandet 19 tillstyrks.

3. beträffande *korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan* av Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren, Helge Hagberg och Margit Sandéhn (samtliga s) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Regeringen har" och på s. 4 slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslaget i motionen 1977/78: 1926 att SÖ bör få i uppdrag att planera för i första hand 2 000 årselevplatser för korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser inom gymnasieskolan. I det föreslagna antalet årselevplatser ingår de 200 som föreslås i propositionen. Härigenom skapas en permanent kursverksamhet under hela läsåret 1978/79 för sådana elever som lämnar grundskolan utan att gå vidare till gymnasieskolans längre utbildningar. Genom att kurserna bli permanenta får länsskolnämnder och länsarbetsnämnder samt lokala skolstyrelser möjligheter att långsiktigt planera en sådan kursverksamhet. En strävan bör vara att bygga samman korta kurser till en mer sammanhållen yrkesutbildning. Utskottet ser sålunda kurserna inte enbart som ett arbetsmarknadspolitiskt instrument utan som en metod att skapa ett mer varierat utbildningsutbud och därmed förebygga kommande sysselsättningssvårigheter för en del ungdomar.

Utskottet anser att riksdagen bör bifalla motionen 1977/78: 1926 yrkandet 20 beträffande korta, yrkesinriktade och påbyggbara kurser i gymnasieskolan.

4. beträffande *en anslagspost om 4 milj. kr. till SÖ:s disposition under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor* av Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren, Helge Hagberg och Margit Sandéhn (samtliga s) som anser att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar "Enligt vad" och slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tagit del av erfarenheter som gjorts i kommuner där försöksverksamhet med kurser för socialt handikappade ungdomar påbörjats. Erfarenheterna visar att en fortsatt verksamhet är angelägen. Enligt utskottets mening bör olika projekt för att tillgodose ungdomars behov stöttas. SÖ bör därför enligt utskottets uppfattning få särskilda medel för att initiera kurser för socialt handikappade barn i kommuner som önskar starta sådan kursverksamhet. Medlen skall avse en ökad personalitet jämfört med vad som gäller för reguljära kurser. En förutsättning bör vara att kommunerna i viss utsträckning själva bidrar med medel för bl. a. lokaler, utrustning och kurativa insatser. Utskottet föreslår att 4 milj. kr. ställs till SÖ:s förfogande för sådan verksamhet. Anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor bör med bifall till motionen 1977/78: 1926 yrkandet 23 räknas upp med 4 milj. kr., vilket innebär att anslaget — med ändring av tidigare beslut — bör föras upp med 2 273 500 000 kr.

5. beträffande *meritvärdet av genomgången yrkesinriktad kortkurs* av Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Lena Hjelm-Wallén, Roland Sundgren, Helge Hagberg och Margit Sandéhn (samtliga s) som anser att den del av utskottet yttrande som på s. 5 börjar "Utskottet utgår" och på s. 6 slutar "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är angeläget att de ungdomar som genomgår en kort yrkesinriktad kurs i gymnasieskolan också får räkna detta som en merit vid ansökan till andra studier. Riksdagen bör sålunda besluta att med bifall till motionen 1977/78: 1926 yrkandet 24 hos regeringen hemställa om att regeringen meddelar föreskrifter så att sådan merit tillgodoräknas vid ansökan till gymnasieskolan.

Innehållsförteckning

Propositionen	1
Motionerna	1
Utskottet	5
Inledande synpunkter	5
Arbetsförmedlande åtgärder	9
Beredskapsarbeten för ungdom	11
Praktik	16
Utbildningsåtgärder inom arbetsmarknadsutbildningens ram	20
Åtgärder inom skolans område mot ungdomsarbetslöshet	22
Anslagsfrågor, m. m.	26
Utskottets hemställan	27
Reservationer (s)	30
1. Inledande synpunkter	30
2. Inriktningen av arbetsmarknadsverkets insatser för unga arbetslösa och personalförstärkning till verket	31
3. Obligatorisk platsanmälan	31
4. Försök med nya former av planering av beredskapsarbeten ..	32
5. Vägledning, utbildning och facklig information vid beredskapsarbeten för ungdomar	32
6. Komplettering av lagen om anställningsskydd med definition av begreppet praktik	33
7. Komplettering av främjandelagen med bestämmelser om obligatorisk praktik	34
8. Informationskampanj om trygghetslagstiftningen, m. m.	34
9. Försöksverksamhet med individualiserad utbildning	35
10. Meritvärdet av vissa kurser	36
11. Uppsökande verksamhet bland unga förtidspensionärer och vilande pension	36
12. Medel till kursverksamhet för ungdomar med sociala handikapp	37
13. Förstärkta bidragsmedel till studie- och yrkesorientering	37
14. Verksamheten med planeringsråd, lokalt, regionalt och centralt	38
15. Uppräkning av anslagen Arbetsmarknadsservice och Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.	39
Bilaga	
Utbildningsutskottets yttrande	40

